

EREDETI
KELETI RÓZSATEJ
(Original orient. Rosenmilch)
RUSS KÁROLY gyógyszerésztől.

A bőrnek rögön, nem pedig hosszabb használat után, gyöngéd, vakítóan fehér, fiatal, üde színvetést ad, mint ez semmi egyéb szer által el nem érhető; a májfertőket, seplőt, pörpöcsöket, börtákt, ráncokat, vörösséget, napégetést s a bőr minden kivirágzását, valamint minden sárga vagy barna bőrszín azzal eltávolít, s egyformán alkalmas mindentestreszre. 1 frt.

TANNINGENE.
Legújabb, glommentes, jótállás mellett ártalmatlan, azonnal hatással bíró
hajfestő szer minden színű hajra, különösen pedig szürke és fehér hajra (szakáll és szemöldök is), melyek egyszeri használat mellett is ugyanazon hibátlan, fényes, tetszés szerinti szőke, barna vagy fekete fiatalos természetes színt vissza nyerik, melyely megőrzés előtt bírtak, és melyet sem szappannal mosás, sem gőzfürdő el nem enyészít. Epen így kitűnően alkalmas a hajfestő szer vörös és kedvezőtlen színű haj festésére minden tetszés szerinti árnyalatban, a 2 forint 50 krajczár.

E különlegességek lelkiismeretesen vannak megvizsgálva, törvényesen védve, és azokat kezeség mellett határozottan ártalmatlan, valódi minőségben szállítja a készítő

RUSS KÁROLY utódja (Czerny Ant. J.)
BÉCS, I. WALLFISCHGASSE 3. 686
Külföldi nyolca kiállításán. — Raklárak: Budapest: Török József gyógyszerész, király-utca 12.; Lovábbá Szatmár: Látvány-ter és Tóthassy (Buda) utak gyógyszerészei. Pozsony: Heim. Komárom: Kirchner. Székesfehérvár: Körösi. Szabadka: Jók. Debreczen: dr. Bócsnek. Miskolc: dr. Herz. Nyiregyháza: Lederer. Kassa: Wandraschek. Arad: Armin Elias. Nagybecskerek: Steiner. Temesvár: Tarcazy. Szeged: Barsay. Vág-Sellye: Zeller. Kolozsvár: Hintz. Brassó: Kugler. Gyulafehérvár: Fröhlich — valamint sok más jómérvű gyógyszerárban és illatszerekben. — Szűrgöcsben kérik azonban határozottan RUSS gyártmányait kémi; miután ezikkel ugyanazon név alatt lesznek a kereskedésbe hozva, melyek egészen hatástelkülik. — Kimerítő terveket összes különlegességeimről kívántra ingyen és bérmentve küldök. — Kérem e hirdetést előforduló szükség esetén megőrizni, miután az csak ritkán jelenik meg.

Az étvágytalanság és a hiányos emésztési képesség, az aranyér: miat szintén a légzőszervek kóros állapota, a köhögés, mellfájás, a testi gyengeség, vérszegénység csodálatos gyógyulást lennek a Hoff János-féle maláta-készítmények felváltott használatával által és pedig a Hoff János-féle maláta-kivonat-egészségi sör (az ezen malátasörben rejli, laplóló és gyógyító tulajdonok által már több ezren, kikről már teljesen lemondtak, ismét felgyógyultak) a HOFF JÁNOS-féle maláta-kivonat-csokoládé és a mellicukorkák kék papírosban használatával által.

Ritka gyógyjelentés
1882. szept. 1-ről, a Hoff János-féle maláta-kivonat egé-zségi sör által (mely már számtalan sok oly egyé- nen segített, kiknél mindegy más szer sikertelen ma- radt) a maláta-kivonat-egészségi csokoládé, a kon- centrált maláta-kivonat, s a maláta-mellicukorkák által, két papírosban, oszák-ok és királyoktól 58-szor kitüntetve jeles voltakérel, elért csodálatra- méltó gyógyulásról.

HOFF JÁNOS urak, Budapest, szibarus-utca 7.
Tekintetes ur! Az igazság érdekében az ön Hoff János-féle maláta-kivonat-egészségi söre s az ön maláta-csokoládéjának gyógyszeréről a következőket tudatom önnek: anyám, ki már évek óta elgyengü- lésben szenvedett, s egyszersmind gyomor és mell- beteg is volt 7½ hónap óta naponta háromszor hasz- nálja az ön maláta-sörét, naponta reggel és este egy csésze maláta-csokoládét s ime anyám most oly egészséges, hogy, dacára annak, hogy 78 éves öreg as-zony, a háztartást ő maga kezeli. Szíveskedjék számomra 58 palack maláta-kivonat-egé-zségi sört, 5½ kilo 1-55 számú maláta-egészségi csokoládét, 10 palack koncentrált maláta-kivonatot s 10 zacskó maláta-mellicukorkát megküldeni. — Tartsa meg azt az isten még soká a szenvedő emberiség javára. Örök hála!ra kötelezette Radolinsky S. földtisztvi- selő ez időszert. Egerben, 1882. szeptember 1.

Csiszári, királyi és fejedelmi magas nyilatkozatok a Hoff János-féle maláta-készítmények felől.
I. Vilmos német császár: «az ön pompás maláta-kivonata». I. Ferencz József osztrák császár: «örömmel tüntetem önt ki». A szász király: «a királyné anyjának igen jót tesz». A dán király: «gyógyhatását tapasztaltam». A meklenburg- schwerini nagyherceg: «elismeresemet».

Kopaszság,
a haj őszülése és korpaképződés
ellen a napoként értékes bizonyítványok és készítő ir- tolat tanúsága szerint egyedül jónak bizonyult szer
TANNIN-OLAJ
Dr. Morastól.

Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék számomra Dr. Moras Tannin-olajá- ból még egy nagy palackkal küldeni. E szer hatása oly kitűnő, hogy a hajam hullá- sát teljesen megállítja, s a sűrű után-növés immár látható is.
Wagner Vilmos.
Püspök J. gyógyszerész urnak Prágában. Szerencsésnek érzem magamat ön- nel közölhetni, hogy Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak két év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szép hajamat ismét visszanyerem.
Mári en b a d, 1879. aug. 18-án. Zarembs Mária.
Tekintetes Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírti nem valamit kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma lfü aggyastán volnék. E szer néhány hét alatt csodát tett rajtam, mit mindazok, kik ismernek, bizonyítanak. Rendelgetek kérem stbu. stb.
B u k o w a, 1880. jan. 3-án. Dr. Mikol Jaroslav jószágkezelő.
Kapható 2 és 1 frtos palackokban.

Fő letét Magyarország számára Török J. gyógy- szertára Budapest, király-utca. Pozsonyban Pisztory Felix gyógyszerert., Temesváron Tarcazy József gyógy- szert., Zágrábon Mittelbach Zsigm. gyógyszerert.

Figyelmeztetésül!!
Távol-, rövid- és gyenge-látóknak kizárólag általam készített és egyáltalán elismert szem- füvegek semmiféle s bármi módon magát bemutató utazó által el nem árusítottak, hamisítatlanul ezek kizárólag látszerészeti intézetemben, Budapest, vacsi utca 19. sz. kaphatók. **SOLOMONSON N. H. látásterész.**

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
VILÁGTÖRTÉNELEM.
Irtá Duruy Victor. Átdolgozta és Magyarország tör- ténéttel bővítette Dr. Ballagi Aladár. Ára füzve 3 frt.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
A BÜNTETTEK, VÉTSÉGEK ES KIHÁGASOK.
A MAGYAR BÜNTETŐTÖRVÉNYKÖNYVEK (1878: V. ÉS 1878: XL. TÖRVÉNYZIKKEI) SZERINT.
ISKOLAI HASZNÁLATRA.
ÖSSZEÁLLÍTA
Dr. WERNER REZSO.
Ara füzve 1 forint 80 krajczár o. é.

A szép
bausz
az ifjú legfőbb díze. A bajuszta- lan nem talál a lényeknél szerelmre. Ba- jusz nélkül nin- csen csók. A kinek még nincs bajusza, az csak azonnal rendel- jen egy szelencze
Musfacher baizsamot!
Paul Rosse, Frankfurt/Main, Schillerstrasse 12. Bámulni fogja az eredményt. Doboz az egész austria birodalomba. Bérmentes megküldés mellett 1 Fl. 80 Kr. a pénz beküldése vagy utánvétele mellett. A meg küldés vám mentes.

ILLEMTAN, A TÁRSADALMI ILLEMSZABÁLYOK KÉZIKÖNYVE.
Mme. D'Alq és Ehardt Ferencz munkái után írta
K.-BENICZKY IRMA. Ára füzve 40 kr

HAZAI TERMÉNY!
CSÉPLÉSI IDÉNYRE
ajánlunk kitűnő minőségű
TÖMÖR (DARABOS) SZENET
három minőségben mozdonyok (Locomobile) fűtésére.
GYÁRSZENET, gyári célokra, minden hazai vasút- állomásra szállítva igen jutányos, mérsékelt árak mellett.
Északmagyarországi egyesített köszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat
Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.
(Utánpótlás nem díjaztatik.)

TRIESZTI KIÁLLÍTÁS SORSJÁTEKA.
1. főnyeremény készpénzben frt 50.000
2. főnyeremény készpénzben frt 20.000
3. főnyeremény készpénzben frt 10.000

Továbbá 1 10.000 frtos — 4 a 5000 frtos — 5 a 3000 frtos — 15 a 1000 frtos — 30 a 500 frtos — 50 a 300 frtos — 50 a 200 frtos — 100 a 100 frtos — 200 a 50 frtos — 542 a 25 frtos, összesen

1000 nyeremény 213.550 forinttal

s ezeken kívül még számos más mellék-nyeremény a kiállítók által ajándékozott kiállítási tárgyakból.

Egy sorsjegy ára **50** krajczár.
Megrendelések 15 kr. póstaköltséggel mellékelve, következő helyre intézendők:
Triestzi kiállítás sorsjáték-osztálya
Piazza Grande Nr 2, Triest.

VÁSZON ÉS FEHÉRNEMŰ-RAKTÁR „A MENYASSZONYHOZ”:
MÖSSMER JÓZSEF
Budapest, Koronaherceg-(úri)utca s szibarus-utca sarkán, báró Orczy-féle ház 12. sz. a főpótlának átellenében. 697

Ajánlja legnagyobb választékban újonnan berendezett raktárát mindennemű és minőségű rumburgi, hollandi, irlandi, eréasz, szilvázai és 155, 175, 200 centiméter széles ágylepedő-vásznait. Asztalterítkeket 24, 18, 12 és 6 személyre, damaszt, jaquard és csinvatban. Ágygradt, kávéskendők, erépe és java-takarók, törülközők, asztal- kendők és terítők, len és battiszt zsebkendőit, flaneltakarók, zsinor-, piqué- és szines ruha barchet, wattmoll, chiffon, madapolam, shirting és oxford, himzett len és battiszt- csikok és betétek, ágyszegélyek (Gimpen), függönyök, asszonyi-, úri- és gyermek kész fehérműit len, chiffon, barchet és flanelben. Nadragok, mellénykék, fehér és szines alsó szoknyák, Lypedük, párnák, himzett-, szegélyezett és sima ágyszegélyek, harisnyák, gallérok és kézelők, duxi és erépe mellények és nadragok. Müncheni elő- nyomtatott tárgyak keresztimzésre, s még mindenféle más czikkeket.

KÜLÖNLEGESSÉG: magyar honi gyártmány nehéz damaszt, asztalneműek és törülközőkben. Menyasszonyi kelencgek, 300 frttól feljebb 4000 frtig. Megrendelések leggodosabban s legjobban póstai utánvét mellett eszközöltenek. Árjegyzékek s minták kívánatra ingyen. A lenneműek valódiságáért kereskedik a czég.

Külföldi előfizetők: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 frt / POLITIKAI UDONSÁGOK együtt: / félévre --- 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt / félévre --- 4 * Csupán a POLITIKAI UDONSÁGOK: / egész évre 6 frt / félévre --- 3 * Külföldi előfizetőkhez a postai- lag, meghatározott vitáldij is csatolandó

42-ik szám 1882. BUDAPEST, OKTÓBER 15. XXIX. évfolyam

A PETŐFI-SZOBOR LELEPLEZÉSÉRE.

Itt áll már, örök időkre szóló dicsőségének századokra szóló ércszobrá, kellős közepén Magyarország fővárosának, melynek kebe- lében harsogta el: «Talpra magyar!»-ját; a királyi eskü tere mellett áll, emlékeztetve az ő esküjére:

A magyarok istenére esküszünk, Esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk.
A két eskü összefér, de csak ha mind a kettőt megtartják; s Petőfi szellemének nem lesz kifogása ellene, ki jobban szerette a hazát, mint gyűlölte a királyokat — ámbár gyűlölni is végezetlenül tudott s szerelmé égető hevénnek csak gyűlölete romboló vihára volt testvére, párja.
A magyar népjellem egyik megtestesülése Petőfi Sándor. Kelet népe, ez a szenvedélyes, mindenben túlságos, félelmet nem ismerő, le- hetetleneket merő, lelkesedésében lobogó láng, kétségbeesésében bömbölő zivatar, most gyön- gédén suttagó szellő, majd tölgyeket tördelő szélvész, most dacos, majd szilaj jó kedvében egeket hasogató: ime a Petőfi lelke. Költészete szinte olyan. Soha még az érzés és a szenvedé- ly oly közvetlen igazsággal nem szólott dal- nok ajakairól, mint a Petőfifőről. S hatásának titka, hogy dalaiban mindenki saját érzel- meinek a kifejezésére ismert.

Költészetünk Petőfi előtt csak kísérletkép s félve közelített a népieshez, vagyis az érzel- mek közvetlen s mesterkéletlen és keresetlen kifejezéséhez. Résztint az ó-klasszikai, részint a modern nyugoti költészet hangjait s egyezmé- nyes formáit fogadta el a magáénak s még oly szellemek is, mint Berzsenyi és Kölcsey, Kis- faludy Károly és Vörösmarty, csak kivételesen engedtek szabad folyást magyaros ésjárásuk s érzelmeik népies kifejezésekben való nyilvánu- lásának. Petőfi egyszerre s határozottan szakí- tott a hagyományokkal, melyek idegen ösvé- nyeket szabtak a szellemek elé. Egyenesen a népszellem amaz ősi eredeti forrásához fordult, mely bérczek tövében, erdők rengetegében ervede, körül-köre omolva, zuhog s csergedez, virágos völgyeken át, a pusztá sivatagába, hogy ott, el- elveszve a homokban, begyöpösödve helyen- ként, új erővel és üdén üsse föl fejét ismét, s mint a magyar vizek protyppja, a Tisza, a hazá- ban ervede, itt enyészessen is el.
Bármennyire egyéni tulajdon is a költői tehetség, tény, hogy minden költészetnek for-

PETŐFI SZOBRA. — HUSZÁR ADOLFTÓL.

rása a nemzeti sajtóság. Ezt tanítja a Homér és Pindár, a Virgil és Dante, a Shakspeare és Molière, a Goethe és Beranger példája. Csak azok a nemzeti költők lettek igazi nagyok, hatottak az egész világra s maradtak álló csillagok az emberi szellem egén. Nemzete emlékeinek és reményeinek, jellemének és törekvéseinek adva kifejezést és saját egyénisége bélyegét nyomva nemzeti művelésére: lett nagy és egyetemmes hatású és örökéletű az ő- és újkor minden igazi költője. S a hol a nemzeti szellem, izlés és sajtóság hanyatlóban volt, elmosódott és feledésbe ment, az igazi költő mint reformátor lépett föl, visszament a multba, reakciót indított a megromlott vagy meghamisított nemzeti izlés ellen, s annak eredeti és meg nem homályosított forrásait kereste föl. Így lépett föl Molière a préciousek mesterkelt hangja ellen; így Goethe a német pedánság ellen, Beranger a nagyhangú fanfaronádok ellen, Petőfi az idegen izlés ellen. Dante a tudós latin nyelv ellenében állította a népies köznyelvet, Goethe az ó-német népdal vadvirágát ültette vissza az irodalom kertjébe. S Petőfi ugyanezt cselekedte. A hang új volt, pedig tulajdonképen a régi hang volt, de a melyet már elfeledtek s ő csak visszaidézte. Kisfaludy Károly és Vörösmarty, Erdélyi és Kriza előtte próbálták már ugyanezt, de vagy csak kivételesen s kísérletkép, vagy sokkal kevesebb egyéni tehetséggel. Ő hatalmas lángeszével diadalt vívott ki az elvnek, melyet mások előbb is hirdettek, de diadalra vezetni nem voltak képesek. Az erdei és mezei virág üdeségét, színét és illatát a kerti virágok pompájába öltöztette s a szabad és hamisítatlan természetet a művészet alkotó erejével gazdagította. És ajkán megzendült a magyar természet összes érzelmi világa. A szerelem gyöngédsége és mélysége, a hazafi büszkesége és fájdalma, a szabadság lángoló heve és bátorsága, a harag tüze s a guny és kétségbeesés összefont lángostora: mind ez, epedett és sutogott, mennydörgött és villámlott, suhogott és csapkodott dalaiban, melyek a népdal egyszerű, de dallamos formáiban a mily könnyen és erőltetés nélkül születtek az ő lelkében, oly könnyen mentek át a nép vérébe és lettek az egész nemzet sajátjává. Ő egyszerre megtalálta azt a formát s eltalálta azt a hangot, melyen a magyar népdal három- vagy tén hatszáz év óta szól, a nélkül, hogy a legutóbbi időkig méltányoltatott volna az irodalom által; Petőfi azt az egyedül jogosult formává emelte. Azt lehet mondani, hogy regenerálta költészetünket; és oly hatalmas, hogy fellépése után alig telt el öt év (az ő egész költői pályája csak hét-nyolcz évre terjedt), a mikorra mindenki elismerte, hogy ez az egyedül igazi. Alig van rá példa a világirodalomban, hogy egy új elv ily hamar diadalra jusson; hogy egy derék ostrom a régi izlés bástyáit ily rohamosan vegye be, s ily állandóan tüzze föl az új izlés zászlaját a régi- nek ledöntött romjaira.

Bizonyára nem csak az elv igazsága tette ezt; a költő egyéniségének s lélekének legalább akkora része volt benne. A kedély bensőségének, az érzelmek igazságának, a lángoló szenvedélynek s a tündérképzelődésnek oly mértéke csak ritka költőben egyesült valaha, mint Petőfiéban. A természetesség a kifejezésben, az elevenség a hangban, a sajátosság a formákban, a zenei érzék a dalhoz: oly járulékaik voltak ama lényeges tulajdonoknak, melyek azok érvényesülését mód nélkül elősegítették s azt eszközölték, hogy Petőfi, midőn a legnemzetiebb költő, a legnépszerűbb is lehetett egyszermind. Tulajdonképen a nemzetiség és a népiesség fogalma összeolvadt benne, s a népet nemzeté tette. És tette épen akkor, mikor ez átalakulás,

vagy kiterjeszkedés a társadalomban, a politikában, az államéletben is épen végbement. A század elején, ha Csokonai a Petőfi tehetségével bírt volna is, sem tehetné volna ugyanezt; de a Petőfi tehetsége kellett hozzá, hogy a század közepén is — a legalkalmasabb időben — ezt végrehajthassa.

A legnemzetiebb s a legnépszerűbb költőnek állít ma szobrot nemzete; s leleszi rá azt a koszort, mely őt megilleti; legyen vadvirágokból, a természetet e hamisítatlan gyermekeiből kötve, de művészi kézzel: így fogja jelképezhetni az ő költői egyéniségét.

A költő mellett azonban a hazafit és a hőst is megilleti egy vérvirágokból kötött koszorú a szobor talapzatán. Nem a politikust, hanem a hazafit tiszteljük Petőfiéban, a ki nemzetének oly keserű igazságokat mondott s hibáit oly eleven tüzzel lobbantotta szemére, mint Széchenyi kivül senki: de tiszta hazaszeretéből, melylyel nemzete dicsőségében és gyalázatában, erényeiben és bűneiben osztozott s mikor nemzetét ostromozta is, kiküldte a világnak, hogy büszke rá, hogy magyarnak született. Mint hős, nem volt hadvezér s nem nyert csatákat, de megtette a legnagyobbat, a mit a katona megtette: elesett a hazáért.

Sirját nem keressük már. Nem siremléket akartunk neki állítani, hanem oszlopot halhatatlan dicsőségének, melyre koszorúinkat aggathassuk. Nem siratjuk, hanem büszke lelkességgel üdvözöljük szellemét, melynek még az érczoszlopnál is maradandóbb emléke halhatatlan műveiben, a sirból is kitoró honszerelme lángjában s az általa megújított magyar költészet nemzeti s világraszóló hatásában van!

—á—

PETŐFI SZOBRA ELŐTT.

Ez érc szobornak zendüljön meg ajka!
Olvadjon ön zenéje lánghevében!
Mert méltó dalba őt ki foglalandja,
Hogy lelkesítve lelke is elégen?
Szólj, oh Petőfi! szólj, szívek királya!
Szívünkben, nézd, nem dal, de köny fakad,
S dicsőnyedet szemünk még most se látja,
A vesztédért omló könyek miatt!

Idézünk, szellem!... bár bűvös ha' almaid'
Fékezni nincs erőnk! de oh, jelenj meg!
Csak hallja még hangját e nép a dalnak,
Melylyel fölrazd és újjáratemend!
Dörög a tyrtuszi hangszere,
Mely ellenségünk várait lesújtja,
S mint Orpheusz, játsz rajta édesen,
Hogy dult hazánk virágokkéz föl újra!

Volt é, ki elmaradt nagy harcainkból,
Midőn te hívtad talpra a magyart?
Megállt a nap, s merészebb utra indult,
Látván: e nép is mily magasra tart!
Mind ott valának a te riadódra,
Mind itt vannak most emlékeid előtt!
S hol a haza: a költő ott ne volna,
S ne jönné, ha most népe hívja őt?

Hát így szeretné a hazát Petőfi?
S a sir porát le nem rázná magáról,
A nemzet Géniuszát átölelni,
Midőn felé hó karja, keble táru?
Kinek ragyogtat föld ámulva nézé,
De kit lehullni ki sem láthatott?
A földé hát é? vagy csupán az égé,
S ércz-szellemé fölöttünk itt ragyog!

Fölöttünk ő, — s alant a rónaság,
A tenger, a mely őt termette gyöngyül;
Hol bölcséjét ringatta délibáb,
S a légbe búv-látványok képe lendül.
A fellegek hajóin ott eveznek
Tündérelányok, messze zeng daluk...
Mig zivatar rant ábránd-képzeteknek
És roncsaik fölött pusztivá zúg.

S tündérelányok hangja csábosan szól,
S pacsirta, szellő, fön, velők dalogtat;
De nem sejték, mi szép ez, míg e lantrol
Nem hangzék vissza dallama szavoknak!
Ugy nyelvükön szólt, oly híven zenél ő,
Hogy fölmile társul keres fel,
S megzendült lantján ott csüggött a költő
Lángzó agyával és művész kezével!

S te szép haza, nekünk több a világnál,
Oh hon! ki feste téged gyönyörűben?
Volt é nemesb tűz, emez oltár-lángnál,
Melytől pokol vulkánja visszadobban?
S oh szerelem, szív tövise, virága!
Szebb koszorud ki lantját övezé,
Valóbb kiben volt a szív örök álma,
Mint beszövdék húrjai közé?

Ily dalt lehel a lég ama derült
Éjen, midőn a tavasz nyárba olvad;
A róna hó keblén elszenderült
Virág szeretni tőle így tanulat.
S az ébren alvó ifju és leány
Elkapja hangját, és álmokra ébred,
S ajkán kitor, szerelme hajnalán,
Üdve s keserve áradó szívének...

Oh, költő! a szerelmek húrja pattan,
Im elborultál, mint az ég hazádon.
A róza felhők, délibáb, zavartan
Sülyednek el sötét elemesatákon.
Megrendül a föld... itéletidő!
Ez nem az ég, pokol került fölénkbe!
S dalolni most a kard repül elő,
A végtelen vihart szakgatva, tépve!

Halljátok, a költő jobbába hogy peng?
S még jobban sujt másik kezében lantja.
Két fegyvere mint villám úgy ragyog fent,
S halványul a villám, kihül haragja.
A vész megállt, de ő nem végez be
Csend a hazán... halálcsend... s ő halott!
Ki látta véré? villámok fölébe
Tünt el s honáért most is harcol ott!

Nézzétek őt fenn, — s mint határtalan
Kék lobogót, e hon egét fölötte,
Melyre a nap, a szabadság arany
Betűje van lángsúgárral himezve.
Hiába! felhők ezt el nem takarják,
Mert ő a felhők fátályát letépi,
És a világra árad a szabadság,
S dalát világra zengi fön Petőfi!

BARTÓK LAJOS.

A HOL PETŐFI ELESETT.

Ez előtt nyolcz évvel, a segesvári szerencsétlen ütközet napjának huszonötödik évfordulóján néztem meg először azt a mezőt, azt a vidéket, a hol Petőfit utóljára látták, a hol meghalt, a hol el van temetve, — hogy beteljesedjék három év előtti álma: ott esni el a harcmezőjén; ott folyni ki szívéből az ifjui vérnek; kardok zöreijében, trombita hangjában, ágyu dörögésében enyészni el ajaka végszavának s össze-típotatni fujó paripák száguldozó körmei által.

Igy álmodá meg, így következett be. Csakhogy álmának irtózatos visszája teljesült. Közös sirmak adták ugyan őt is és hősi társait, kik valamennyien a szent világszabadságért haltak meg, de nem a világszabadságnak diadala, hanem az osztrák és orosz zsarnok uralomnak diadala volt a segesvári nap. Talán jó, hogy Petőfi nem élte túl azt a szörnyű napot.

Hol eshetett el Petőfi? Mely rög szívhatta magában kihulló véré? Hol nyulhatnak porladó csontjai? Ezek a kérdések érdekelték engemet.

Száz meg száz nyilatkozatot olvastam a segesvári csatáról leírásáról s Petőfi halálának közelebbi úgy vélt részleteiről, de a nyilatkozatok nem elégtettek ki. Homályos emlékezet vékony érű forrásából buzogtak ki e nyilatko-

zatok s térkép, szabatos területi fölvétel nem kísérte őket. E nélkül pedig csataleírás igazán lehetetlen.

De a hű és igaz csataleíráshoz még egyéb is kell. Tudni kell a hadsereg létszámát, felosztását, elemeit, a csataintéző hadvezérnek csatatervét, a csata folyamán tett hadvezéri vagy tábornoki intézkedéseket, minden csapatnak, minden ezrednek, zászlóaljnak s magának a törzskarnak is a csata folyamán át óránként megtett mozdulatait s ha mindezt összegyűjti az ember s aztán kipuhatolja, hova volt beosztva Petőfi, minő mozdulatokat tett csapatja a csatánap lefolyta alatt időről-időre; hol állt a csapat, melyhez tartozott, az orosz lovasság bekerítő s oldalt és hátban támadó műveletei alkalmával; merre menekült vagy hol kaszabolgatott le, vagy hol fogatott el ez a csapat: ha mindezt tudjuk, csak akkor lehet megközelítő valószínűséggel megmutatni a helyet, a hol Petőfi elesett.

Katona, mérnök, helyismerő, közvetlen szemtanu s tanuk kihallgatásában tapasztalt és jártas lélekbuvár kell ahhoz, hogy egy katona lehető pontossággal kipuhatolhassék. Elmélet fészite az a gondolat: megbirkózni a lehetetlenséggel. Hiszen ki érdemelné meg a fáradságot, ha nem Petőfi?

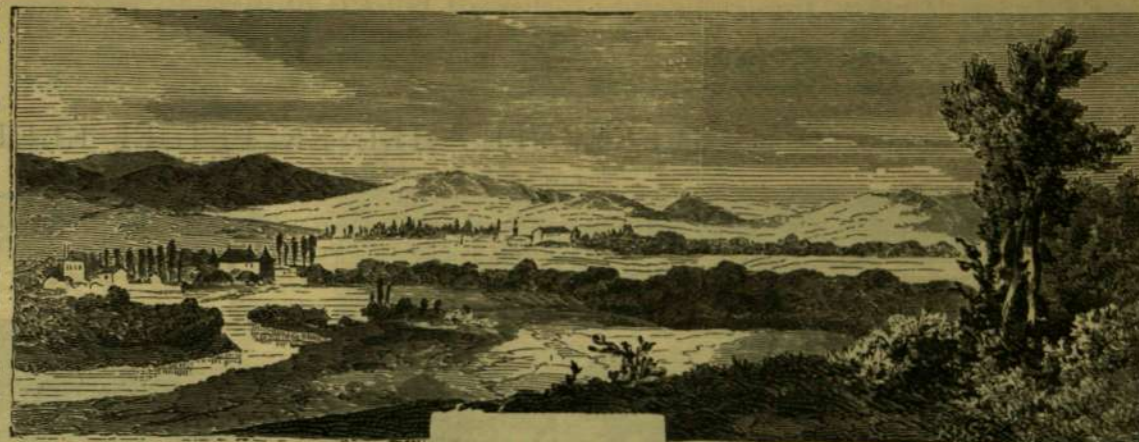
Be kell vallanom, hogy nyolcz év előtti fáradozásom kevéssé sikerült. Nem is az lett volna s ha isten éltet, nem is az lesz utolsó kísérletem erre a célra, ha ügyesebb és szerencsésebb kutató meg nem előz. De nyolcz év óta nem volt időm a tanulmány helyszíni folytatására. Csak töredékes, ki nem egészített jegyzetek azok, melyekből most e sorokat meritem.

Mindenek előtt megjegyzem, hogy se Bemnek, se törzskarának hivatalos jelentését a segesvári csata leírásáról, a csata folyamán tett rendelkezésekről, a foganatosított csapatmozdulatokról, a csata végéről, a visszavonulásról, a holtak és sebesültekről nem sikerült feltálnom. Abban a véleményben vagyok, hogy ily hivatalos jelentés nem is készült soha. Bem maga nem készíthetett, betegsége s menekülése gátolta, serege szétszóródott, törzskarának tagjai részintelestek, részint a menekülés zürzavarában voltak, Bem podgyásza s iratai is a győző kezébe jutottak s ha valaki irt is jelentést a kormányhoz: az valószínűleg soha se juthatott rendelkezése helyére. Hiszen ekkor, pár nappal a világi fegyverlerakás előtt, már voltaképen magyar kormány sem volt s Udvarhelyről vagy Maros-Vásárhelyről bizony nehezen ért volna el a jelentés Szegedre vagy Aradra. Rüstow, utána Horváth Mihály s legújabbban Orosz orosz katonai író a csata leírását, a szemközti álló had-erők létszámát s mozdulatait orosz és osztrák hivatalos jelentések alapján állították össze. E jelentésekben a magyar seregről sok téves adat fordul elő s azért a megnevezett írók csataleírásai is helytelenek. Ez írón a csatáról nem tanulmányozták a hely színen, azért igazítam helyre tévedéseik nagy részét a *Vasárnapi Ujság* tavalyi 41-ik számában.

Ugyanezeker kimondám, hogy «körülbelül a gr. Haller Ferenc által körülültetett és ápolott honvédsír táján kell keresni — ha megtalálható — azt a helyet is, hol Petőfi elesett. Mert itt szélesebb levén a sík, a nyílt tér: véletlen lovassági roham elől nehéz és kivételes volt a hátramaradtak menekülése.

A hogy e két ezikk szűk keretében lehető: rámutatok a nyomokra, melyek engem e fölté- vésre vezettek.

Petőfi a csata alatt Bem közelében, lehet mondani törzskarában volt. Ez természetesen nem azt teszi, hogy az egész csatáról folytán

A SEGESVÁRI VÖLGY KELETRŐL.

szakadatlanul Bem személye mellett tartózkodott. Ellenkezőleg. Szemtanuk, bajtársak állítják, hogy Petőfi a csata folyamán alatt jó darabig ismételve oly helyeket keresett föl, honnan az orosz seregre s a csata egyes távoli jeleneit is elláthatott. Ez természetes. Olyan lélek, mint Petőfié, a csatánap izgalmi közt nem szunyókál s vagy részt vesz a verekedő csapatok mozdulataiban, vagy legalább nézi azokat s ha lehet: az ellenfelet is.

Itt pedig lehetett. A csata kezdődött 10 és 11 óra közt s délután 2 óráig változó szerencsével folyt. Eddig leginkább csak az ágyuk működtek. Szekariatin orosz tábornok körülbelül ott esett el, a hol most siremléke áll. Ágyugolyó találta Bem azon ütegtől, mely körülbelül ott volt felállítva, a hol a Sárpatok a segesvár-fehéregyházi utat kettészeli. Ez ütegtől s ennek környékéről az orosz segesvári hadállását meglehetősen látni lehetett a három-negyedfél kilométernyi távolságból. Itt volt Bem s az ő közelében lehetett Petőfi is délután 2 óráig.

Ez után élénkebb lett a harc. Az országuton s az attól délre fekvő magaslatokon ismételve gyalogsági rohamokt rendelt Bem, de sikertelenül s viszont Lüders az országot és a Küküllő közti lapályon tömeges lovassági előnyomulást kezdeményezett, jelentékeny sikerrel. Bem délután 3 óra tájban már Fehéregyházára s az e mögötti meneteles oldalra vonult vissza s alig lehet abban kétség, hogy Petőfi is kisebb-nagyobb távolban követte őt.

Délután 5—6 óra tájban sikerült az orosz lovasság megkerülő mozdulata, mely arra képesíté, hogy a magyar sereg jobbszárnyát oldalban s hátulról támadja meg. A mint ez bekövetkezett: az előlők is erősen szorongatott magyar sereg teljesen felbomlott s hanyatt-homlok futásban kerestek menedéket.

Valószínű, hogy Petőfi ekkor nem volt nagyon távol Bemtől, Bem maga pedig a Fehéregyháza és Héjasfalva közti országuton vagy ettől délre fekvő lassu emelkedésű magaslaton volt törzskarával, de az utól nem messze Bem lóra kapott s huszárjainak fedezete alatt így menekülhetett. Petőfi gyalog maradt, ő tehát a kozákok elől meg nem menekülhetett. Ha lova van: menekülése valószínű.

Most három feltevés áll előttem. Az első feltevés az, hogy fogolylyá lón s mint fogoly vitetett el. Ez legkevésbé valószínű, mert a foglyok közül vagy 500 később elbocsátott, ezek valamelyike pedig Petőfiről hirt tudott volna mondani.

A második feltevés az, hogy Petőfi a kozákok elől az országutól délre fekvő kukoriczákba s ezeken át a magaslaton lévő erdőbe menekült s az oláhok által veretett agyon, mint nem egy bujdosó honvédtársa. Ez nem lehetetlen, de szintén nem valószínű. Az erdőbe csak azok menekülhettek, kik Bem-balszárnyáról Fehér-

egyházának az oroszok által történt elfoglalása után 5—6 óra tájban az erdő felé fölszorítottak s az oroszok bekerítő mozdulatait s a jobb szárnynak és központnak felbomlását észre-vevén, az erdős magaslatok felé látták a menekülést egyedül lehetők.

Petőfi minden valószínűség szerint a központon volt s azért menekülése csakis arra volt lehetséges, a merre Bemnek, tehát az országuton. Ámde ezt már a kozákok elfoglalták s azért Petőfi is osztozott gyalog társainak sorsában. Ezek részint szorítva, részint menekülve az országutól délre fekvő magaslat felé tartottak, azonban utolérve és bekerítve legnagyobb részben lekaszabolattak.

A Haller-féle honvédsírban pár száz hősnék porladozó csontjai pihennek. Hogy minden honvéd nem ide temetett: az kétségtelen. A Fehéregyházától nyugatra és délre, valamint a héjasfalvi hid körül esetettek az pláh nem hurezolta egy helyre össze. Lustasága s munkájának ingyensége nem engedte azt. Hanem a legnagyobb részt eltemette ott, a hol megtalálta, legfőlebb 10-ével, 20-ával hordta őket össze.

A Haller-féle honvédsír se véletlenül van ott, a hol van. Itt kellett lenni egy csomóban a legtöbb holtak és haldoklók, mert itt volt a menekülőknél legnagyobb veszedelme. Itt volt pedig azért, mert a bekerítő orosz lovasság e tájt gázolván át a Küküllőt, itt lepte meg oldalban és hátban a honvédsereget.

Valószínű, hogy itt pihennek Petőfi hamvai is. S méltó helyen pihennek. Mert imádott honának porával s dicső bajtársainak hamvai- val vannak összevegyülve.

EÖTVÖS KÁROLY.

EMLEKEZETES HELYEK PETŐFI ÉLETEBŐL.

Két képet közlünk Segesvár és Fehéregyháza környékéről. Itt folyt le 1849. július 31-én ama szerencsétlen ütközet, melyben Petőfi is elesett. A csata inkább Fehéregyháza határában folyt le s azért arról kellene elnevezni, de a csatater névét mindig a győző hadvezér határozza meg s Lüders orosz generális és az osztrák- kök segesvári csatának keresztelték el. Ez lesz tehát neve a történetben.

Az egyik, a nagyobbik kép fotográfia után készült. A fényképező Segesvár városában emelkedett helyen állítá fel kelet felé néző gépét. A völgy, mely a képen feltáru, a Fehéregyházi völgy, rajta a kanyargó Küküllővel, melynek azonban csak fűzes partjai látszanak a háttérben, maga a folyó csak az előtérben látszik a segesvári fedett fahíddal.

E hid mellett az erdős hegyalján vonul az országút Fehéregyháza és Héjasfalva felé, de a képen a völgy hajlása miatt egyik se látható. Ez országút mellett van jobbról az első hegy- hát lábánál Szekariatin orosz tábornok siremléke. Balról is látható az az országút a hegy tövében, melyen az orosz lovasság észrevétlenül megkerülte a magyar hadállást.

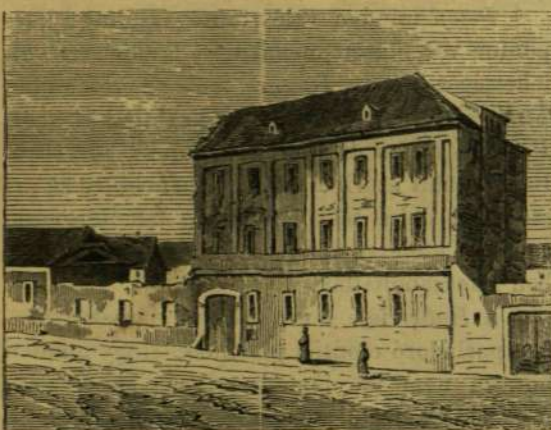
EMLEKEZETES HELYEK PETŐFI ÉLETÉBŐL.

SZÜLŐI HÁZ KIS-KÖRÖSÖN.

LAKÁS FÉLEGYHÁZÁN.

PÁPAI FŐISKOLA (Ó KOLLEGIUM).

GÖDÖLLŐI LAKÁS.

ERDŐD.

A SEGESVÁRI VÖLGY. — A HOL PETŐFI ELESETT.

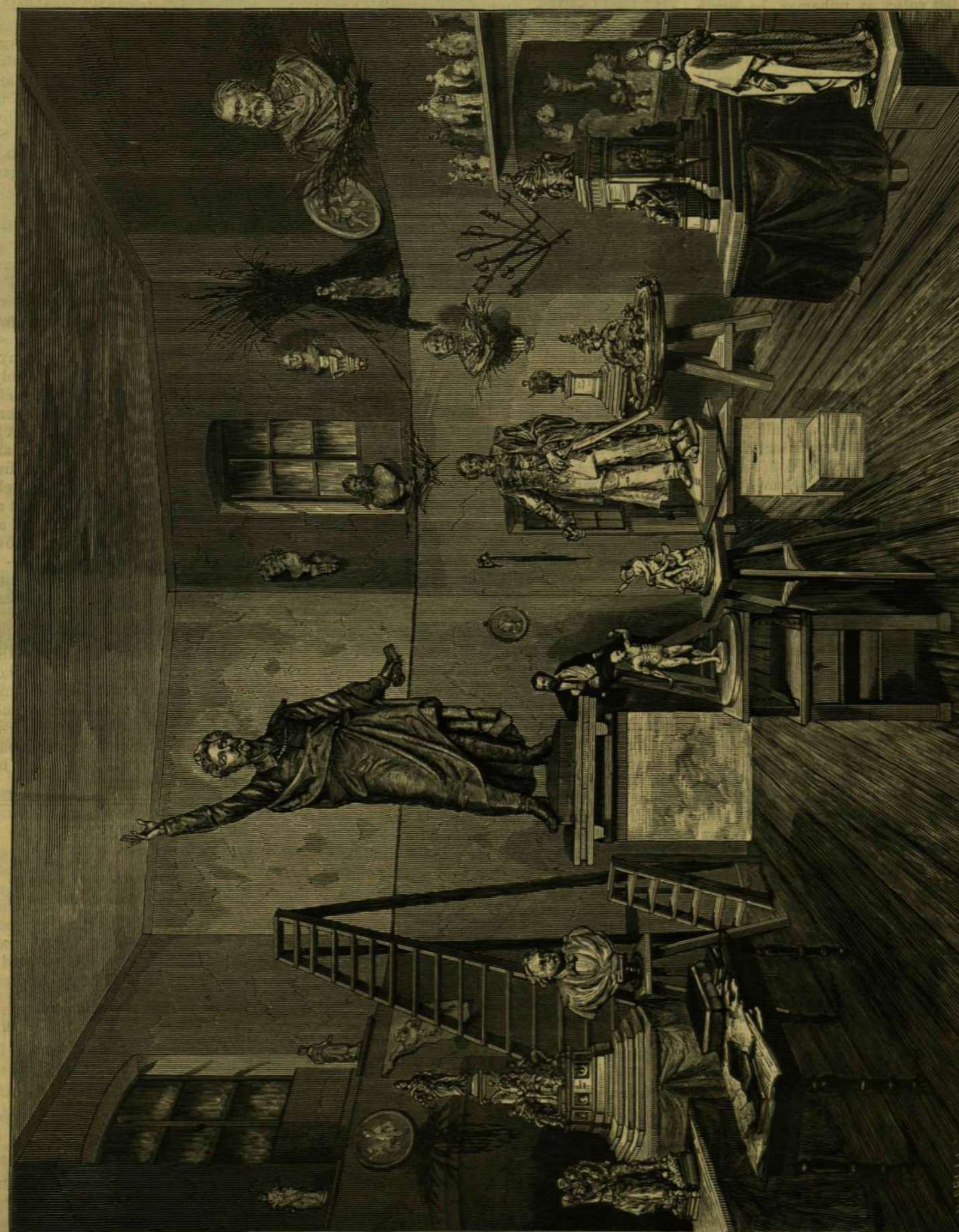
A másik, a kisebbik kép a Fehéregyháza és Héjasfalva közt levő egyik magaslatról van felvéve. Ez szemközti része a másik képnek, mert ezen meg nyugot felé néz a szemlélő. A háttérben van Segesvár s alig pár épülete látszik. Az előtérben a Küküllő partján látszik Fehéregyháza s ott a Haller grófi család ősi várkastélya. Az e mögött balra fekvő oldalon folyt le az a véres harc, mely segesvári csatának nevezetik.

A honnan a kép levétetett: az a hely na-

még akkor élő keresztatyját kellett tanuvalomásra birni, ki 1872-ben hit alatt vallá, hogy Petőfi Sándor Kis-Körösön, Pestmegyének a kis-kun kerület közepébe ékelődő részén született, némi joggal mondható tehát a Kis-Kunságot szülőföldének. A keresztapa vallomását megerősíté a kis-körösi lutheránus egyház anyakönyve is, melynek Petőfi születésére vonatkozó részét 1857-ben közölte a «Vasárnapi Ujság»-ban Sárkány János lelkész. S hogy a kételynek utolsó árnyéka is kizárassék, a kis-körösiék még a

muza a haza egyik legnagyobb lantos költőjévé avatta. Már nagy nevű, de szerény anyagi helyzetű ember volt, midőn ama gödöllői kis parasztházban lakott, mely képünkön oly éles ellentétben áll a mellette levő erdői várkastélyal, hol későbbi nevével, Szendrey Juliával megismerkedett.

Ugyan ez alkalommal bemutatjuk Petőfi kéziratának másolatában azt a költeményét, mely egyike a legismertebbeknek, s mely most a Petőfi-szobor leleplezésekor kiváló alkalmi ér-

Trefort mellszobra. A Deák-szobor mintája. Minta-alak.

Eötvös mellszobra. A Eötvös-szobor mintája. Bem szobor. Székely mintája.

Petőfi szobra. Húszár Adolf. Mythológiai alakok. HUSZÁR ADOLF MŰTERMÉ.

As aradi vértanúk emlékének mintája. Pulszky mellszobra.

gyon közel van a gróf Haller Ferenc által épített honvédsírhoz, melyben a legnagyobb valószínűséggel Petőfi hamvai is nyugszanak.

A szomorú emlékü csataterrel egyidejűleg mutatunk be még egynéhány képet, melyek Petőfi életének emlékei.

Petőfi szülőhelyét teljes bizonyossággal megállapítani, mint tudjuk, nem volt egészen könnyű dolog. Ő maga Fehéregyházát mondá költeményeiben szülővárosának, mások Szabad-szállást állíták annak. Utóvégre is Petőfiinek

házát is meg tudták jelölni, melyben a költő napvilágot látott. E házat a magyar írók és művészek társasága megvásárolta s most falába helyezett márványtábla is jelzi a költő születési helyét.

Petőfi még csak másfél éves volt, midőn szülői Kis-Körösről Fehéregyházára költöztek. Nem csoda hát, ha az utóbbi várost tartá szülőhelyének, melyhez gyermekeinek férfikorában is viszhangzó emlékei fűződtek.

A kis-körösi szülő- és a fehéregyházi lakóházát együtt mutatjuk be olvasóinknak a pápai iskola épületével, melynek falai közt Petőfit a

dekü, mivel a művész éppen abban a helyzetben tünteti föl a költőt, a mint költeményét, a «Nemzeti dal» szavalja.

A kézirat eredetije, a Petőfi «János vitéz» németre fordítottjának, Schnitzer Ignác urnak van birtokában, ki azt halála után a nemzeti múzeumnak szánta.

PETŐFI SZOBRA.

1860-ban történt, hogy egy fölhívás vonta magára a nemzet figyelmét: emeljünk emléket

annak a nagy költőnek, a ki szabadság- és hazaszeretetről oly lelkesen szóló dalait a harczerőn vérvél pecsételte meg.

Kis-Kun-Halás városából jelent meg a fölhívás, azon a vidéken, melyet a költő oly igen szeretett s a hol annyi emlék beszélt Petőfiről. Egy művész bocsátotta ki, Reményi Ede, a ki édes hangokkal tudta tolmácsolni költeményeit s a ki épen akkor száműzetéséből tért haza. Művész és száműzött kellett-e több abban az időben, hogy a nemzet megfogadja szavát, mikor oly népszerű indítványt tesz: «emeljünk szobrot Petőfiről?»

Meg is lett volna az mihamar, ha egy a költőhöz és a nemzethez egyaránt méltó érzésorbor föl volna állítható pusztá lelkesedésből. De ahhoz áldozat is kellett s nem csekély akadályok leküzdése. Az akkori kormány nem jó szemmel nézte az ily törekvéseket, a saját nem volt szabad, hogy hallassa buzditó szöveget, pénzintézet, a mi kevés volt is, óvakodni volt kénytelen a «demonstrációk»-tól, az arisztokrácia, főpapság, nagybirtokosság a Széchenyi-szobor alapjaira irányult gyűjtéssel volt elfoglalva, pénzemberek, a mint még ma is, idegenek a nemzeti érzelmektől, még kevésbé érdeklődtek irántuk akkor, mikor az érdeklődés kellemtelenségeket is vonhatott volna rájuk: s így a terv kivételében másra, mint a szegényebb osztályokra támaszkodni alig lehetett.

De azért a kezdeményt nem engedték porba hullani a lelkesebbek. 1860. decz. 6-án b. Kemény Zsigmond lakásán megalakult a bizottság, mely a terv kivételére vállalkozott s melynek Arany János, Barabás Miklós, Csengeri Antal, Egri Gábor, Greguss Ágost, Henszlmann Imre, Jókai Mór, b. Kemény Zsigmond, Királyi Pál, Pákh Albert, Szász Károly, Székely József, Tomory Anasztáz, Tóth Kálmán és Urházy György voltak a tagjai, és Reményi Ede volt az elnöke, ki körutat tevé az országban, hangversenyeket rendezett a mondott célra, s aláírásra buzditván a honfiakat, néhány év alatt már nem jelentéktelen tőkét gyűjtött össze, mely takarékpénztárral kezeltetett.

Az állandó szoborbizottság megalakítására azonban, a megköszöntötök kísérletek dacára is, csak az alkotmány visszaállítása után, 1867. aug. 10-én sikerült megnyerni az engedélyt. Az alakuló gyűlés nov. 17-én tartatott meg, mely alkalommal elnökké választották Reményi Ede, alelnökké Tóth Kálmán, pénztárnokká Lévy Henrik, bizottsági tagokká pedig Arany János, ifj. Emich Gusztáv, Feleki Miklós, Greguss Ágost, Gyulai Pál, Hajós József, Heckenast Gusztáv, Jókai Mór, b. Kemény Zsigmond, Királyi Pál, Kubinyi Lajos, Lendvay Márton, Orly Petrics Soma, Radocza János, Ráth György, Rónay Jácint, Sárkány József, Szász Károly Szent-királyi Mór, Szokoly Viktor, Than Mór, Tolnay Lajos, Tóth Lőrincz, Török József és Vadnai Károly, végre jegyzőjévé Reményi Károly, kinek a szobor történetéből összeállított adatai: a Petőfi-társaság közleményének, a «Koszorú»-nak a Petőfi szobor leleplezése napján megjelenendő számából ez alkalommal fölhasználjuk.

A bizottság azonnal elhatározta, hogy az ügy fölkarolása végett megkeresi első sorban a fővárosi s általa a többi törvényhatóságot. S nem is csalódott ehhez kötött reményében. A főváros az eddig összegyűlt 9320 frthoz azonnal megszavazott ezer forintot, a hatóságok gyűjtéséből pedig befolyt 5290 frt, mely utóbbi, ha tekintetbe vesszük, hogy a gyűjtést a szolgabírák leginkább csak a nép körében eszközölték, jelentékeny összegnek mondható.

Lendületet nyervén a dolog, egyéb gyűjtések is járultak az alapítók gyarapításához. Az első magyar biztosító-társaság is megbizta ügynökeit a gyűjtéssel, más pénzintézetek is hozzá járultak adományaikkal, úgy hogy 1871. végén a pénztárnok már azt jelenthette, hogy a szobor pénzalapja 27,370 frta rug.

Most tehát már elérkezett az ideje, hogy a terv kivételéhez lehetett fogni. E végből szűkebb albizottság küldetett ki, melynek főadata lón valamelyik hazai szobrászszal tárgyalásba bocsátkozni a mű elkészítése végett. E bizottság a szobor mintázatával Izsó Miklós bízta meg, utasítván őt oly tervezetnek előleges bemutatására, melynek kivetele (a talpazzal együtt) a 40 ezer forintot felül ne haladja.

Izsó Miklós a nyert megbízás után még azon télen Rómába onnan Európa több más

fővárosába sietett, a közteri emlékszobrok tanulmányozására. Innen — már betegen — haza érkezvén, egész szenvedélyvel látott a munkához s rövid idő alatt több kis mintát készített, melyek közül kettő vált ki különösen, az egyik merészen fölemelt jobb karral ábrázolta Petőfit, a mint 1848. márczius 15-én a «Talpra magyar» kezdetű dalát szavalja; a másik nyugodtabb az alsónél, s szívére tett kézzel mutatja a költőt, mintha «Honfida-át mondaná: «Tied vagyok, tied, hazám! e szív, e lélek.»

Izsó maga jobban szerette előbbi mintáját, melynek rajza lapunkban is megjelent (1873. évi 1. sz.), s a közönségnek tetszett is a mű; némelyek azonban kifogásolták a fölemelt kart, mint a mi a szobornak a plasztikai nyugalom helyett mozgalmasságot kölcsönöz s nem az ábrázolandónak összjellegét tünteti föl, hanem csak egy aktusát. S minthogy a bizottság tagjai közül többen osztoztak e nézetben: Izsó nem örömet ugyan, de meghajolt a többség akarata előtt s a második alakon dolgozott tovább.

Az volt a terv, hogy a szobor a költő 50-ik születése napján, 1873-ban már leleplezhető legyen. Ennek azonban több körülmény állta útját. Egy az, hogy a bizottság a szobor helyével nem volt még tisztában, az építkezési viszonyok változása miatt. A bizottság Izsóval és a közmunkatanácsal egyetértőleg csak 1873. aug. 7-én állapodott meg abban, hogy a szobor ott állíttassék föl, a hol ma áll.

Még nagyobb akadálya volt azonban a szobor elkészítését Izsó betegsége, mely mind nagyobb erőt vett a művészen. Alkalmos műterme sem volt hozzá. 1874-ik év második felében önköltségén kezdett építeni egy szerény ugyan, de elég nagy műtermet a rózsautca egy üre telkén, hol a nagy mintához végre hozzáfoghasson. A műterem 1875 tavaszán teljesen befejezve minden szükségessé felszerelve várta mesterét.

De a sors nem akarta, hogy Izsó e műteremben alkotasson még valamit. Ez év május 28-án elhunyt. Működése azonban teljesen meddőnek még sem maradt, mert az ő nagy gondal készítette Petőfi-fej-tanulmányait s egyéb terveit utódja is használhatta.

A művész elhunytá után a nagy bizottság elhatározta, hogy a szobor elkészítésével egy másik hazai művészt fog megbizni, mely használat és irányadás végett rendelkezésére bocsátja Izsó terveit, az általa készített mellszobrot és az 5 1/2 láb nagyságu kész főszobrot.

A szűkebb bizottság, melynek a két elnökön és jegyzőn kívül Greguss Ágost, Királyi Pál, Degre Alajos, Lévy Henrik és Tavasz Endre voltak tagjai, Keleti Gusztáv elnökle a alatt Thán Mórral, Madarász Viktorral s mint jogtanácsossal Reményi Antallal egészítte ki magát, s július 1-én Huszár Adolfot, az Eötvös-szoborpályázat nyertesét ajánlta a nagy bizottságnak, mely az előzetes szerződést jóvá hagyván, Izsó terveinek és mintáinak alapulvétele mellett, őt bízta meg a szobor elkészítésével.

Másfél évig dolgozott a művész mintáján, midőn a bizottság kimondta, hogy Petőfi alakja a tervezett 9 1/2 láb helyett 12 láb magas legyen. Ehhez képest a művész tiszteletdíja is fölemeltetett összesen 10,000 forintra, ugyanannyira, mint a mennyit boldogult Izsó kapott mintáért.

Huszár Adolf városligeti műtermében 1877 őszén mutatta be vázlatait a bizottságnak. Izsó kissé pathetikus fölfogását ő nyugodtabb magatartású Petőfi-vel kívánta helyettesíteni; a bizottság azonban nem fogadta el a szép és művészi kivitelű vázlatokat, hanem visszatért Izsónak első kis mintájához. Bár e minta tulerélyes mozdulatát (a fölemelt kezét) módosítani kívánta a bizottság, az alak szabatos és hibátlan kidolgozása mellett annak kivételére utasítá Huszár, azzal az indoklással, hogy Petőfi egyénisége és egész élete megtűri, sőt megkívánja, hogy szobrának előállításánál az általános klasszikai szabály alól eltérni lehessen. A bizottság ugyanekkor Pulszky Ferencz, b. Lipthay Béla, Ráth György, b. Podmaniczky Frigyes, Weber Antal, Schulek Frigyes és Pucher József új tagokkal egészítte ki magát.

1879. közepén Huszár munkája befejezéséhez közeledvén, gondoskodni kellett az ércbeöntés, talapzati, alapozási s a föllállításához szükséges egyéb munkák foganatba vételének idejéről. Maga az elnök, Reményi Ede, több év óta távol levén hazájától, az elnöki tisztól lemondott s

helyébe ifj. Károlyi István gróf választották elnöké s újabb bizottsági tagok lettek Ráth Károly főpolgármester, Kamermayer és Gerlóczy polgármesterek, Majláth György, Türr István, gr. Apponyi Albert, Arany László és Dalmady Győző, míg jegyzővé az időközben a fővárosból elköltözött Reményi Károly helyett, ki 17 évig viselé e tisztet, Reményi Antal választották.

Még ugyanez év augusztus havában Huszár Adolf elkészült a nagy mintával, s ezt a jury, mint kitünően sikerült munkát főszebe öntésre, december végén pedig már a nagy főszobrot is, mint a művészi követelményeknek s a kikötött föltételeknek megfelelő szobrot, ércbeöntés végett elfogadta.

A hazai gyárosok közül csak az egy Schlick gyár tett ajánlatot az öntésre, de utóbb az is visszavonta ajánlatát. A szerződés, mint a legolcsóbb s a kivetel iránt még is biztosítékot nyújtó külföldi ajánlkozóval, Turbain Károly bécsi ércöntővel kötött meg, ki 8925 ftért vállalkozott a szobrot a legfinomabb bronzból önteni. Fél év múlva a mű a legkifogástalanabb bronzból megöntve és ezizellirozva készen állott műhelyében.

1881. nyarán Ybl Miklós műépítész bemutatta a szobortalapzat tervezetét is a költségvetéssel együtt. A talapzatnak finoman csiszolt mauthauseni gránitból elkészítésére Poschacher Antal kőfaragó vállalkozott 9000 ftért, míg az alapozás megépítését 4400 frton Wechsalm Ignác építész vállalta el.

A szobor pénzalapjából még hiányzó ötezer forintnyi kiadásokból ifj. gróf Károlyi István elnök újabb gyűjtés útján fedeztet kétezer kétszáz forintot, míg a többi háromezerét Budapest főváros hatósága szavazta meg. A bizottság 1882. október 15-ikére határozta el az időközben leérkezett és föllállított szobor ünnepélyes leleplezését, mely nemzeti ünnepül tekintetvén, meghívtak rá egy a kormány, mint az országgyűlés tagjai, Budapest főváros és az ország összes törvényhatóságai, a költő szülővárosának küldöttsége, az akadémia, Kisfaludy- és Petőfi-társaság, a színházak s mindazon intézetek és egyesületek, melyek a szobor föllállításához adományokkal járultak.

A szobornak, melynek rajzát mai számunkban bemutatjuk, talapzatán e fölirat áll: «Petőfi. Nemzeti adakozásból 1882.» A szobor 12 láb magas nagy főszobrot a debreczeni ref. főiskolának, az Izsó-féle mintát a gömöríngyei muzemnek ajándékozta a bizottság Rimaszombatba, hol Izsó Miklós első oktatását nyere a szobrászatban mesterétől, az ottani temetőben porló Ferenczy Istvánól.

OKTOBER 15.

Szobrot? S minek? Petőfi szellemének?

A dalkirály szoborra nem szorít:

Őnéki «aere perenni» az ének,

Melyért örökké nyer fris koszorút.

Nevét ő egy nemzet szívére írta —

Ő szép tavaszra emezt szőpacsirta!

Zeng a berek, falevelek susognak,

Tündérnek uja szövi álmokat.

Várás-világ! a hí szívek dobognak,

S ez érzelmenek ő mily hangot ad!

Zeng a berek, mi bübáj! menj feléje —

Ő szerelem csattogó fülmélje!

A láncz esörög, de oszlik már az éjjel,

Hasad a hajnal és a nap ragyog.

«Talpra magyar!» zeng a szó szerze-szélyvel,

Mi szabadok vagyunk és nem rabok.

S milliók lépnek lelkesült nyomába —

Ő szent szabadság égi harsonája!

S a tollat karddal, szót tettel cserélve,

Ott esik el ő «a harc mezéjén».

Hazájáért ott folyt ki ifju vére —

S lón emléke e hon minden porseméjén!

«Pro patria!» minden tőled tanulla —

Ő honszeretet dicső túrtánuja!

Ám állj, míg állni tudsz, Petőfi szobra,

És lelkesítid e hon minden fiát,

S bár nem tekinthetsz ószült századokra —

A költő él örök időkn át:

Hire szívekbe s csillagokra vése —

«Ad sidera!» szól. — Áldás a nevére!

SÁNTA KÁROLY.

EGY FEDÉL ALATT. — MIKOR A VÉGRENDELETTET FELOLVASTÁK...

EGY FEDÉL ALATT.

ANGOL REGÉNY.

Irtá **PAYN JAKAB.**

XX. fejezet.

A végrendelet.

A nap, melytől Gresham György annyira félt és borzadt, utóljára is véget ért. A sir Robert Arden holttestét Halcombe-ba szállították s a dombon levő templom alatt, a családi sírboltba letették. Özvegve, bár bánattól lesujtva, erősebben viselte magát, mint várták tőle, hála a Walcot jelenlétének, ki előtt nem akart gyöngének látszani; az azzal a reménnyel jött ide, hogy megtörve, megalázva látandja e nőt, a kit megrontott: családott reményében. Mert lady Ardenre ez ember jelenléte a házban, melynek békéjét feldúlta, úgy hatott, mint a pontusi királyra a méreg: erősítleg inkább, mint kártékonyan. Szemeiben nem férjének gyilkosa, hanem szívének töle elrablója is s azért bánatánál erős gyűlölete iránta. Nem tudván megboszolni magát rajta, legalább éreztetni akarja vele gyűlöletét és megvetését.

A többi közt Mayne Frederiket is meghívta a temetésre s a végrendelet felbontására, tudván, hogy ezzel bszantani fogja Walcotot, ha férje ravatalához hívja azon embert, kit a Walcot susárlásai folytán irték el a háztól. Mayne el is jött; s a mirtoni vendéglőbe ugyanaznap két idegen is érkezett, látszólag halászat cseljéből: bizonyos Sturt nevű ügyvéd, kinek Halcombe bal semmi köze nem volt eddig s merőben ismeretlen volt a vidéken, és Beville ur, a kikkel Mayne egész nap együtt tárgyalt és tanácskozott. Walcotnak még az nap besügték a két idegen érkezését s Mayne urral való érintkezését; és panaszkodott is e miatt Hayling urnak, a családi ügyvédnek; hogy soha ember oly kellemetlen helyzetben nem volt mint ő, kit a lady is azzal gyanusít, hogy néhai férjére illetéktelen befolyást gyakorolt, s bszantására nemcsak ellenségét idézi ide, de még kékkel is vételi körül. Hayling ur mit sem felelt ez expektorációkra, de meglátszott rajta, hogy Walcot aligha számíthat rokonszenves részvételre.

— Végre is, — folytató Walcot, — megvan az az elégtétel, hogy néhai barátom és sógorom iránti kötelességemet az utolsó híven teljesítettem. — Ez az egy vigasztalásom. — Lesz ott más is, — jegyzé meg az ügyvéd, — kétségkívül az örökségre ezélová. S ez valóban halátlanság volt az ő részéről, mert a végrendeletben neki is volt hagyva száz font, a mit bizonyára Walcot urnak köszönhetett. Mikor a temetés utáni napon a végrendeletet felolvasták, a család fiatal nőtagjai jónak

láták távol tartani magokat, s ezt helyesen is tették.

Ott volt az özvegy, a tengerre néző ablakban, ugyanabban a karszékben ülve, mely sir Robert rendes ülőhelye volt s arra a kilátásra fordulva, melyben ő is annyiszor gyöngyöködött. Közvetlen mellette, s széke karjára támaszkodva, állt Gresham György, mint legközelebbi vérokon, kit — közös érdekek s közös érzelmeik ez ügyben — még közelebb hozott lady Ardenhez. Mayne a kandalló mellett állott, melyre könyökével támaszkodott s szeméit élesen, mondhatni bántólag szegezte Walcot Ferdinándra, ki olykor megvetőleg visszonozta pillantásait, de az egész idő legnagyobb része alatt keresztbe font karokkal s a padlóra függesztett szemekkel hallgatott. Kettejük közt ült a lelkész, Dyneley ur, valószínűleg csak történetből, ambar, mint — hivatása szerint bekötő — bizonyára jó helyet választott a két ellenség közt. Arczán nem látszott harag, sem gyűlölet, csak az a komorság, mely egy hű barát s nemes jöltevő elvesztése fölött az ő állásbeli embert kétszeresen megilleti. Végre az ügyvéd, ki a társaságot kiegészítette, meglátszott, hogy az eljárás, melyre állása kötelezi, teljességgel nincs kedvére.

— Egy perczre, mr. Hayling! — szakította félbe György a végrendelet épen olvasni készülő ügyvédet. — Szabad e kérdezem, miképp jutott ez okirat önnek kezébe? — Természetesen, Gresham ur. A jelenlevő Walcot Ferdinánd ur készítette azt nekem. — S ön — kitől kapta ön? — Én a néhai sir Robertől kaptam, utolsó betegsége alatt, — felelt Walcot.

— Nem, — szóla közbe éles, de szilárd hangon lady Arden. — Ez iratot férjem, egyeb papírjaival együtt, a szobájából nyíló fülkében levő rejtett szekrényben helyezte el. — Egyeb papírjait meglehet, lady Arden, — felelt Walcot udvariasan, — de erre nézve tévedésben van nagysáid. — Nincs tévedésben! — kiáltott fel Gresham György. — Ön hazudott! Saját szemeimmel láttam, mikor ön a mult hó 22-kén éjszaka, épen most tiz napja, lopva kivette ez iratot a lady által említett szekrényből.

Walcotot egy perczre elhagyta nyugalma. A lady szavaira kipirult arca egyszerre elhalványodott. — Azon időben Saltonban, — nem, Londonban voltam, — felelt visszanyerve önuralmát. — Nem igaz, — felelt György röviden. — Ide jött, éj idején, tolvajmódra s ellopta a végrendeletet. Miért tette? Nem tudom; ha csak, magából indulva ki, azt nem tette fel másokról, hogy meg találják azt semmisíteni. — Én is láttam, — szólt közbe Mayne. —

Igaz, hogy akkor nem ismertem rá; de most semmi kétségem; csak rá kell nézni, hogy akárci meggyőződjék.

Csakugyan Walcot e perczben épen nem előnyös színben tűnt föl. Nem mert szembe nézni vádlóival s bszusan harapálta elfehérrült ajkait. Végre megszólalt.

— Ha, mr. Hayling, önnek is elég volt e ráfogásokból, miket csak a megcsalódott remények fölötti bszuság sugallhat, kérem folytassa a végrendelet kihirdetését — nincs veszteteni való időm. — S úgy tett, mintha óráját nézné.

Gresham is helyeslőleg intett s a felolvasás kezdetét vette. A végrendelet úgy szólt, mint előre látni lehetett. Walcot Ferdinánd volt az általános örökös, lady Ardennek, a házassági szerződésben részére biztosított möringon kívül a halcombe-i kastély haszonvétele hagyatott meg, holtáig; egyéb semmi. A lady Arden gyermekei közül Millicentnek, Franknak s a kis Babának egyenként 3—3000 font, de Evelynnek csak 1000; végre Gresham Györgynek, az egyetlen vérokonnak mindössze 5000 font, s az is oly megalázó feltétel alatt, hogy tartozik két évig, betegség esetét kivéve, mindennap reggel, télen 7, nyáron 6 órakor készen felöltözve reggelizni, a betegség által mulasztott napokat pedig a két éven túl kipótolni; ellenkező esetben az ő hagyománya is az általános öröksőre száll, ki a mellett a végrendelet végrehajtójával is kineveztetett. Némely kisebb hagyományok voltak a házi cselétség, s a már említett 100 font az ügyvéd részére.

Mikor a végrendelet, mely jóformán az egész családot kitagadta s mindent a Walcot hatalmába adott, végig volt olvasva, a nélkül, hogy bárki azt csak egy hanggal is félbeszakította: lady Arden törté meg a csendet, az ügyvédhez fordulva:

— Jól értettem-e, mr. Hayling, hogy e háznak s környékének, életem fogytáig feltétlen urója vagyok?

— Bizonyára, asszonyom. — Akkor hát azt kívánom, hogy az az ember (s remegő kézzel mutatott Walcotra), távozék innen azonnal. — S erre, nem birva többé magával, a leg erősebb szidalmakban tört ki, melyekre csak egy mélyen sértett asszony képes. Walcot megvető mosolylyal, dühtől elfehéredve hallgatta, de egy szót sem szólt.

Végre Gresham György lépett elő s kezével az ajtóra mutatva, hűgeen szólt:

— Távozzék, uram! Nem hallotta? Walcot valamit mormogva, felhuzta keztyűit, vette kalapját s az ügyvéd előtt mélyen meghajolva, elhagyta a szobát.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A magyar társasleltől vette regényének tárgyát Gatscherberger István Lipseben Friedrich-nél megjelent «Die Nachbarsputzen» című művében. A német író munkájában a magyar nemesség pusztulását ábrázolja, utalván arra, hogy e nemesség a polgári foglalkozásoktól irtóznak. A regényt német lapok, mint irodalmi művet, dicsérik.

* Hamburgban a leendő szabad kikötő-tér az Elbe baloldalán a folyó alatt készítenő alagut s a város bensejében levő magas vasut által a rendes vasutal akarják összekötni. A magas vasut a város közepén a börze szomszédságában fog kezdődni s a Brook-kapunál az Elbe alagutig süllyed. Az alagut 1300 méter hosszú, 9 méter széles s 7-5 méter magas lesz, két emelettel, úgy hogy felül a kocsiak, alul gyalogosok járhatnak. Hogy a horgonyok ne irtsanak, az alagutnak erős vasköpenye lesz s a toroklatok oly magasan fognak feküdni, hogy a leg erősebb vihar által felkorbácsolt hullámok sem érhetik el. E nagyszerű vállalat tervét Westendar György mérnök készítette, költsége 26 millió márkára tehető s 5 1/2 év alatt elkészülhet.

* Az Egyesült-Államok vasuti hálózata még mindig óriási mértékben emelkedik. 1869-ben 46,844 angol mérföld hosszú volt (1 angol mérföld-1609 méter), 1880 végén már 93,671. 1880-ban e vasutak közül 84,225 mérföld volt átadva a forgalomnak, ezek tőkéje 4897 1/2 millió dollárt tesz, évi bevétele 615 millió dollárt s tiszta jövedelme 225 milliót. Osztalékul 1880-ban 77 millió dollárt adtak ki. 1869—1872 közt évenként 7000, 1873—1878 közt 2000, 1879—1880-ban ismét 7000 mérföldet építettek ki s pedig az utóbbi két év alatt tisztán amerikai tőkével még előbb az európai tőkét is igénybe vették.

PETŐFI KÉZIRATA.

Nemzeti dal.

his u. harag!
 Galpra, magyar, ~~magyar~~
 His az idő, most vagy soha!
 Rabok legyünk vagy szabadok?
 Er a kérdés, válaszolj!
 A magyarok ifjúsága
 Effélikünk,
 Effélikünk, hogy rabok tovább
 Nem legyünk.

Rabok a miénk ma, tan-ig
 Kárhozottak isapaink,
 Kik pra adon ilhet haltnak,
 Prognosztikon nem nyuzhatnak.
 A magyarok :/:

Szonhai bitang ember,
 Ki most, ha kell, halni nem mer,
 Kinek a házában rongy élte,
 Kinek a háza becsü len.

Fényesebb a lárnánál a kard,
 Lobban érdek a kard,
 És mi még is lárnát hordunk!
 Ide vedd, régi kardunk!

A magyar név megint szép lesz,
 Méltó régi nagy híreink,
 Kik sok kender a prárudok,
 Lemohol, a palástot.

Hol fájaink domborúlnak,
 Unokáink laborálnak
 És áldó imádkozás mellett
 Mondják el plent neveinket.

Petőfi

A PETŐFI-SZOBOR KÉSZÍTŐJE.

Az az ünnep, melyen Petőfi szobráról lehull a lepel, nem egyedül a költő dicsőségének, nemcsak a nemzeti hála és kegyelet lerovásának lesz emlékkünnepe: diadalnapja lesz a művész alkotó erejének is, ki a hideg ércbe életet lehel s oly formákkal ruházta föl, melyek hiven és méltóképen hivatják az utókor szemében megérzékíteni, a mi Petőfi-ben mulandó vala. A Petőfi-emlékszobor egyttal Huszár Adolf művészetének is monumentuma lesz.

Huszár Adolfról nem most van először szó e lapok hasábjain. Arczképét és életrajzát megtalálhatjuk olvasóink a «Vasárnapi Ujság» 1878. évi 50-ik számában. Ott van előadva viszontagságteles élete a korán árvaságra jutott szegény gyermeknek, nehéz küzdelme a pálya kezdetén és az, hogyan lopódzott be lelkébe már korán ama művészet első szikrája, mely aztán egész életén át vezérszillaga lön.

Most, midőn — a költő emlékének áldozva — Huszár egyik legsikerültebb alkotásának lábaihoz teszi le a nemzet koszoruit, művészi pályájának csak egyes kiválóbb mozzanatait kívánjuk olvasóink emlékezetében föleveníteni. Az 1843-ban született művész tizenhét éves volt, midőn Bécsbe ment, a már akkor megválasztott pályán magát képezendő. Sok idő telt bele, míg Fernkorn Antal, dicsősé genek akkor tetőpontján álló szobrász műhelyébe jutnia sikerült, hol négy évig mintázott, csiszolt, leste az érc-olvasztás és ércöntés titkait s nagynehezen bejutván a művészeti akadémiába is, tanulta mindazt, a mire mint monumentális szobrásznak szüksége lesz. A négy év letelte után Gasser szobrászhoz került, ki ismét négy évig volt gondos mestere s kinek oly előmenetelt tett, hogy 1869-ben a magyar kormány ösztöndíját elnyeré s azt három évig élvezé.

1871-ben ifj. b. Vay Miklós műtermébe jött s itt jutott közelebbi érintkezésbe a magyar művészettel. Midőn az Eötvös-emlék mintájára pályázat nyitott, ő is benyújtá vázlatát, és elnyerte vele a 4000 frankyi első díjat s az ifjú művész egyttal megbízott, hogy mintáját nagyban is kivigye. Egy évi tanulmány-ut után Német- és Olaszországban 1874. végén Budapesten telepedett le, hogy hozzáfogjon az Eötvös-emlék nagy mintájához. Ez időtől fogva, mondhatnók, szemünk előtt fejlődött a művész s mi lépésről-lépésre figyelemmel kísérhettük előhaladását.

Nem csekély gondjába került a művészek műterme számára alkalmas helyet találni. A magyar főváros művészet tekintetében évekként elzött még távolabb állt Athéntől, mint jelenleg. Szegény Izsó is deszkákból összerótt helyeken, vagy a muzeum alacsony souterrain-jében készíté műveit. Nem igen gondolt arra senki, hogy Budapesten még oly helyiségre is lesz szükség egykoron, a hol nagy plasztikai műalkotásokat lehessen teremteni. Báró Lipthay Béla, a buzgó műbarát ajánlá föl végre Huszárnak műtermül budai palotájának egyik helyisé-

gét, s itt készíté el Huszár az Eötvös-szobor viaszmintáját. Most azonban erről három láb magas fész-modellét kellett készítenie, a mire az eddigi helyiség nem volt elég nagy. A budai Andrássy-palota félemeletébe költözött tehát — de a nagy mintához ez sem volt elég magas. Ujra más helyiség után kelle néznie. Így barangolt aztán a művész szerte a városban, hajlékot keresve mintájának. Egy ily felfedező utja alkalmával öltött szemébe a városligeti «Ördög-motolla» épülete, egy bástyaszerű épület. Azonnal a fővároshoz fordult, két évre bérbeadását kérve. A főváros örömet engedte át és pedig ingyen.

Itt, a városliget lombjai között ütötte föl fészket a művész, itt állítá föl azt a műtermét, melynek rajzát ez alkalommal bemutatjuk. Itt dolgozott, versenyt dalolva fecskéivel és madaraival, egész naphosszant, sőt nem ritkán éjeken is az ő kedves szobrain. Az Eötvös-szobor min-

A művész szerény, elvonult élelmódja tette csak lehetségessé, hogy oly rövid idő alatt aránylag oly sok, s azok között jelentékeny művészi becsü műveket alkothatott. Itt készült el az Eötvös szobor fészmintája, továbbá a király márvány mellszobra, mely ma a lipótvárosi gimnázium nagy műtermében áll, Gyulai Ferenc bronz mellszobra a kolozsvári színház számára, Szentpétery Zsigmond márvány mellszobra a nemzeti színház csarnokába, Bem bronz-emlékszobra Maros-Vásárhelyre, Pulszky Ferenc (tanulmányfő terrakottából), Izsó Miklós mellszobra, Huszár legszebbnek tartott portrajta, az aradi vértanúk emlékszobrának elfogadott mintája, Deák Ferenc bronz-emlékszobrának elfogadott mintája, Deák kolosszális tanulmányfeje, Eötvös tanulmányfeje, a négy évszaktól ábrázoló négy női alak a budai királyi kert számára sóskuti kőből, Toldy Ferenc mellszobra, mint tanulmányfő, a kerepesi temetőben

álló síremlék márványból készült domborművü arczképéhez, Barabás Miklós mellszobra fészből, 50 éves jubileumára, Venus és Amor, kis csoporttanulmány, Beethoven, Haydn, Wagner köszobrai a dalműszínház épületéhez, Csepregi Ferenc bronz-medallionja a kerepesi temető síremlékre, «Huzd rá cigány!» genre-csoportozat s még egy sereg kisebb munka.

A ki ismeri a nehéz, lassu, fáradsalmas munkát, melyet a szobrászat még fizikailag is föltételez, be fogja ismerni, hogy ennyit teremteni csak a legkitartóbb szorgalom mellett volt lehetséges oly rövid idő alatt. De Huszár Adolf zsenge gyermekkorától hozzá volt szokva a nehéz munkához s 28 éves koráig, még a bécsi nagy műtermekben is megfeszített erővel, éjjel is dolgozott, hogy nappal tanulhasson. Ily élet mellett az akarat is olyan lön benne, mint a kő, a melyből dolgozik s ez az erős, kemény akarat adja meg a kulesot Huszár termékenységéhez. Neki ugy kellett magát felküzdeni barát és pártfogó nélkül s a saját tehetségében és erejében keresni egyedüli támaszát. Önmagának kö-

HUSZÁR ADOLF.

tája serényen készült, s a művész, mikor ebbe belefáradt, még egy egész sereg kisebb munkákon, mell- és csoportos szobrokon dolgozott. Sietnie kellett a munkával, mivel Izsó Miklós halálával a Petőfi-szobor elkészítése is az ő föladata lön.

Itt, ez igénytelen épületben, mely hézagosan volt még butorozva is, teremté meg Petőfi mintáját és a kit a magyar szabadság nagy dalnoka oly imádatszerűen szeretett, Bem tábornok szobrát. Volt abban valami megható, a két nagy alakot, kiknek szive oly fennen lüngölt a szabadságért, kik együtt küzdöttek s lelkükkel annyira összeforrottak, halálok után annyi hosszú évre itt ismét együtt láthatni, egyesítve a művész vésője által.

Ott állt a szürke generális, egyik kezében a történetivő vált lovagló ostorral, a másikban a látcsóval, mintha csak a csata menetét kísérné szemmel; s mellette a költő, a nagy fogadalomra emelt kezzel: «A magyarok istenére esküszünk, hogy rabok többé nem leszünk!»

szönheti, a mi, s valóban senki se fogja szemére vethetni, hogy pártfogást keresve, terhére lett volna valaha bárkinek is, s hogy bármi sikerét egyének köszönhetné volna, mint tehetségének, vasszorgalmának a munka és tanulás terén. Huszár Adolf ma kétségkívül legkiválóbb képviselője hazánkban a plasztikai művészetnek, melyben arra a klasszikai egyszerűsége törekszik, a mely a szobrok hatásának oly bámulatos eszköze. Egészen elüt attól az iránytól, mely a képzőművészet ez ágában is a genereszerűt keresi. Ha olykor megkísérli is a genret, inkább játsszi kedvtelésből teszi; szakmája a komoly, az u. n. monumentális plasztika. Ez nagy szerencse hazánkra, a hol a szobrászat csak néhány év óta kezd venni nagyobb lendületet, ha meggondoljuk, hogy még oly országokban is, melyekben e művészet több száz éve virágzik, mennyi földet kell bejárnai, hány faragványt megtekinteni, míg végre egyre-egyre rá mondhatjuk, hogy a «monumentum» nevet valóban meg is érdemli.

Huszár Adolf komoly irányban halad, s azon az uton van, hogy mind sikerültebb monumentumokat hagyjon maga után. A mit eddig teremtett, abban is van már jelentékeny művészi becsű alkotás. De látszik, hogy még folyvást halad és fejlődik, s a monumentális plasztika még maradandóbb értékű műveket várhat végsője aföl.

EMLEKSZOBOK MAGYARORSZÁGON.

A Petőfi-émlékszótor leleplezése alkalmából talán nem lesz érdeketlen fölemlíteni a hazánkban eddig föllállított nevezetesebb emlékszóbrokat, megemlíteni azok készítőit és magasságát, föllállításuk időszaki sorrendjében. Fölvannak eddig állítva a következő szobrok: *Vörösmarty Mihály* Székes-Fehérváron, készítette báró Vay Miklós; *József nádor* Budapesten a József-téren, készítője a nemrég elhunyt Halbig, nagysága 14 láb, a talappal együtt 28 láb; *Csokonai Vitéz Mihály* Debreczenben, készítette Izsó Miklós, magassága 10 láb, talappal 23 láb; *Dugonics András* Szegeden, készítette Izsó Miklós, magassága 8-5 láb, talappal 20 és fél láb; — *Bem tábornok* Maros-Vásárhelyen, készítője Huszár Adolf, magassága 9-5 láb, talappal 20 és fél láb; b. *Eötvös József*, Budapesten az Eötvös-téren, készítője Huszár Adolf, magassága 12 láb, talappal 28 láb; gr. *Széchenyi István* Budapesten az akadémiá előtt, készítője Engel József, magassága 16 láb, talappal 42 láb; *Petőfi Sándor*, Budapesten a Petőfi-téren, készítője Huszár Adolf, magassága 12 láb, talappal 28 láb. Ide vehetjük még kilencediknek *Deák Ferencz* talán nemsokára föllállítandó ülszobrát, melynek készítője szintén Huszár Adolf s magassága: a szoboralaké 15 láb, a talappal pedig 26 láb, míg a talapat mellékcsoportozatának álló alakjai 11-5, az ülők 9 láb magasak.

Mint fönnebb is említettük, csak a *nevezetesebb* szoborművek vannak e sorozatban fölvéve. Kiszámlázandó álló szobra Balatonfüreden, Deák Zala-Egerszegen, Lendvayé a nemz. színház udvarán, stb. művészi tekintetben csekélyebb becslék.

PETŐFI ÖSSZES KÖLTEMÉNYEINEK KIADÁSA.

A magyar könyvkereskedők együletének közlönyében, a „Corviná”-ban, Tettey Nándor Petőfi életéből egy epizódot beszél el, mely azzal függ össze, hogy Hartleben K. Adolf mért nem adta ki költeményeit.

Hartleben a negyvenes években több eredeti magyar munkát adott ki s tisztességes díjat fizetett azokért, az akkori viszonyokhoz képest.

1846-ban báró Eötvös József ajánlatára fogadta el Petőfőt a „Hóhér kötele” című regényének kiadását és a kéziratért száz pengő frtot azonnal lefizetett. Különben Petőfi nevét már James „Robin Hood” és Bernard „Koros hölgy” fordításai után ismerte, melyet megelőzőleg a Kisfaludy-társaság „Regény-csarnok”-ában adott ki. Ugyanakkor Nagy Ignác — mint fényes és új tehetséget — ajánlotta Jókai Mórt s első munkáját, a „Hétköznapokat”, melyért 360 frt tiszteletdíjat Nagy Ignácnak kézbesített is.

Petőfi néhány hónappal később megjelent H. üzletében, hol személyesen kívánt vele érintkezni, H. azonban beteg lévén, más alkalomra biztatták, de Petőfi nem ismert halogatást és lakásán, — mely ugyanazon ház első emeletén volt — bejelentetvén magát, ott szokott nyers modorral, egy „jó nap” kívánásával lépett a szobába; feleségét — ki éjjel-nappal virrasztott a beteg mellett — alig látszott észrevenni, itt azután szép magyaros-németséggel adta elő azon szándékát, miszerint összegyűjtött minden „Költeményeinek” s mind azoknak, melyeket még időközben s munkájának szedése alatt becsújt világra, kiadót jött keresni, s remélhetőleg jó helyen koccogtat, a midőn legkiválóbb szellemi kincseivel jelentkezik azon kiadónál, ki már három ízben méltatta őt figyelemre. A jó öreg pár napi türelme kérte fel Petőfit, mely idő alatt talán már üzleti helyiségében s rendes foglalkozásánál lesz található, mire Petőfi megnyugodva távozott. De ez egyszer a sértett asszonyi hiség nélkül számolt Petőfi, mert alig távozott Hartlebenről, ennek neje, kit jöttök nem méltott figyelemre, éles kifakadásban kérdésként: „Miféle furcsa látogatásokat fogadsz itt hajlékodon?” — „Fiatal magyar poéta, kit a közönség némi figyelemre méltat, s a ki kiadásra ajánl költeményeit.”

„Az ilyen illetlen ember költeményeit nem fogod kiadni, ki a „költő” magasztos elnevezését

csak bitorolja. Az igaz költő ihletéssel és annyi neveléssel bír, hogy a nők iránti kötelességekről meg nem feleltek.”

Az asszony kézsókat várt, mely divat azon időben a pesti patricius családoknál a tisztelet és hódolat jelként fogadtatott. Az öreg ur pedig, ki gyöngéd szeretettel ragaszkodott nejéhez, meghódolt a papuskorány előtt s harmad napra a kéziratot visszaszolgáltatta Petőfinék, ürügyül hozván fel számos költséges vállalatát, melyeket ez idő szerint megszorítani nem látja célravezetőnek.

Petőfi a nem várt elutasítás által megkeserítette vette költeményei csomagját a lóna alá, s az uri utcában találkozt *Emich Gusztáv*-val, ki kedvetlensége okát kérdezvén, Petőfi elmondta, hogyan járt Hartlebenel. Emich azonnal vállalkozott a költemények kiadására. Magyar könyv eddig még nem hozott fényesebb jövedelmet ennél. Az „Athenaeum” nyomdái részvény-társaság, mely Emich üzletét átvette, Petőfi költeményeinek kiadását jogát 1868-ban 20,000 frttal számította föl inventáriumába.

A GERGELY-NAPTÁR ÉS A MÁS VILÁGOK NAPTÁRAI.

Egy esztendőnek ez elmultát a nem jelzi semmi a természetben. Egyes természeti jelenségek feltűnnek ugyan újból és újból, midőn beköszönt a tél vagy az ősz, de bekövetkezések nem oly fontos, hogy eligazodást nyújtanának az idő számítását illetőleg. A vándor-madarak megérkezése vagy elköltözése, egyes folyóknap áradásai, a gabona érésének ideje az esztendőnek ugyanazon részére esik ugyan mindenkoron, de nem ugyanazon napra, nem ugyanarra az órára. Semmi sincs az egész természetben, mi az asztromiailag megfigyelésekhez nem értő embernek megmutatná, hogy mennyi ideig tart pontosan egy esztendő, vagyis hogy mennyi idő alatt futja meg a föld pályáját a nap körül, hány nap, óra és perc szükségesek ahhoz, hogy a föld pályájának ugyanazon pontjára térjen vissza, melyet elhagyott. Nehéz e tekintetben az embernek kismernie magát. S még nehezebb teszi a feladatot az a körülmény, hogy a körülfutás ideje nem egész számu napokat vesz igénybe. Mikor a föld 365 napig futott pályáján, míg nem érte el azt a pontot, melyet egy esztendő előtt elhagyott; mikor pedig 366 napig futott, már tulment rajta. Körülfutásának ideje egész pontosan számítva 365 nap, 5 óra, 48 perc és 47 másodperc.

Ennyiből áll pontosan egy esztendő. A naptári évet azonban nem lehet ennyiből állónak venni, mert az egész számu napokból kell hogy álljon, s a nap hosszúsága a földnek tengelye körül való megfordulásától van föltételezve. Mialatt e megfordulás egyszer végbe ment, újra kezdjük számlálni a napot, az ember, sőt az egész természet élete legszorosabb összefüggésben áll a nappal és az éjszaka visszatérével. Ha pedig a naptári esztendő akkorának számítanánk, mint a minő az valósággal, a jövő év január 1-ének reggeli 5 óra 48 perc és 47 másodpercet kezdhetnők csak az 1883-ik évet számítani, a következők évet már csak 11 óra 37 perccel és úgy tovább. Beállna a nagy konfuzió.

A régi népek az így előállott nehézségeken nem igen tudtak segíteni. A legtöbb nép azt sem tudta meghatározni, hogy az esztendő 365 napból áll. Csak úgy körülbelől találgatták, s észrevették, hogy valami 12-szer ujul meg évente a hold. E szerint kezdtek tehát számítani az esztendőket, s megalkották a holdnapot, vagy hónapot. De ez természetesen nem felelt meg a valóságnak. 12 holdujulás körülbelől 355 napot vesz csak igénybe, s így az év rövidebb lett 10 nappal. Tíz esztendő alatt a különbség már száz napot tett ki, s a kevésbbé pontos megfigyelőnek is észre kellett azt vennie. Egész hónapokat ígáltak be a többiek közé, hogy a különbséget helyre üssék.

Voltak azonban oly népek is, melyek korán észrevették már, hogy az esztendő nem egészen 365 napból áll, hanem néhány óra is esik utána. Az órák számát 6-nak vették, s így az évet 365 és 1/4 nappal számították. Az egyiptomiak voltak elsők, a kik ezt a számítást hozták be a naptárba. A Nilus áradásának pontosága, mely évente ugyanazon napon állott be, különösen pedig csillagászati megfigyelések, a Kutyá csillagzatnak fölkelése s a tavaszi éjnap-egyének beállta szerzett nekik e tekintetben bizonyosságot.

Időszámításukat eltanulták a görögök és a

rómaiak, mindkét nép össze kívánta azt egyeztetni a maga addig birt naptárával, mely a hold megújulásához tartotta magát. Athénben már Solon úgy intézkedett volt (549-ben Kr. sz. e.), hogy minden 12 hónapból álló három esztendő után még egy szökő hónap is betoldatott, mely 30 napból állott. A 61-ik Olympiád idejében Kleostratos úgy állapította meg a naptárt, hogy 8 esztendei ciklusokat képezett, melyekben a 3-ik, 5-ik és 6-ik esztendő szökő hónapból állott, s így az esztendő átlagos hossza 365 1/4 nap, épen megfelelt az egyiptomi számításnak.

A rómaiak eleinte 10 hónapból állónak számították az esztendőt, csak Numa Pompilius idejében tértek a holdujulás szerint számított esztendőre, mely 355 napból állott. A beálló zavarokat pedig úgy kerültk el, hogy minden két esztendőben a február hónap után egy 22 vagy 23 napból álló szökőhónapot, az úgynevezett Mercedoniusz igtatták be.

Mindez azonban nem segített a dolgon egészen, s még rosszabbá tette a helyzetet az a körülmény, hogy az állam legfőbb papjai, a Pontifex Maximusok nem igen értettek hozzá a beállott egyenlenségeket helyreigazítani, mint a hogy az kötelességökben állott volna, sőt elkövetett hibáik által még jobban összezavarták az egészet. Julius Caesar idejében, a ki egyszersmind a Pontifex Maximus hivatalát is viselte, már akkora volt a zavar, hogy senki sem tudott rajta eligazodni. A híres alexandriai csillagászt, Szozigenest és Flavius Scribát kérte meg jótanácsért s azok közreműködése által igazította meg a naptárt a multra nézve is a jövőre nézve is. A Róma építése utáni 708-ik esztendőben (Kr. sz. e. 46-ban) azt rendelte, hogy a naptárban 67 napot előre ugorjanak, s a helyett, hogy január 1-ét irtak volna, márczius 8-át irtak. Ezen berendezés által az éjnapgyen ideje márczius 24-ikére esett. Hogy pedig az efele hibák jövőben ne ismétlődhesseken, úgy rendelkezett Caesar, hogy három esztendő 365 nappal számították, a negyedik pedig 366 nappal. Miután az esztendő az akkori tudomány állítása szerint 365 1/4 napból állott, ily módon azt hitték, örök időre ki lesznek zárva a hibák.

Az esztendő azonban nem áll 365 1/4 napból, hanem csak 365 nap, 5 óra, 48 perc és 47 másodpercből. A Julius-féle naptár tehát 11 perccel hosszabbnak vette, mint a minő valósággal. Ez által akkora hiba származik, mely 129 esztendő alatt már egy egész napot tesz ki. És valósággal, midőn Kr. sz. u. a 325-ik évben összeült a niciai zsinat, az éj-napegyenpont ideje már nem márczius 23-ikára, hanem 21-ikére esett. Az idők folyamán az eltérés egyre nagyobbodott. A XIII. és XIV-ik századokban mind többen sürgették, hogy a hibát meg kell javítani, IV. Sixtus pápa pedig 1474-ben meg is bizta Albertus Regiomontanus híres csillagászt, hogy a javítást megtegye, de a mely megbiztatásnak az bekövetkezett halála folytán eleget tenni nem tudott.

Ennek következtében ismét elhuzódott a dolog, miglen XIII. Gergely pápa 1582-ben a Kalábriából származó Aloysius Lilius csillagászt szólította fel a bajon segíteni. A naptár mai berendezését ez utóbbinak köszönhetjük. Azon időben már 10 egész nappal maradtott el az éj-napegyenpont ideje márczius 21-iktől. A pápa azt rendelte tehát a katolikus országokban, hogy 1582 október 5-ke helyett — most háromszáz esztendeje — október 15-ikét írjanak. Tíz nap ki lett törölve a naptárból. A dolog sokaknak szokatlan volt, mások azért nem bírtak megbarátkozni vele, mert Rómából jött. A protestáns államok egyáltalában a régi számítás mellett maradtak. Németország csak 1700-ban fogadta el az újítást, Anglia 1752-ben, Svédország 1753-ban. Oroszország, és a nem egyesült görög valláson levő népek nem fogadták el máig sem.

Hogy pedig az ily hibáktól megmenekedjék a naptár a jövődében, úgy rendelte XIII. Gergely pápa, hogy minden négy száz esztendő alatt három oly esztendő, mely máskülönbén szökő év lenne, közönséges évként vessék. A bevett szabály az, hogy azok az esztendők a szökők, melyeknek évszáma 4-el elosztható. Így az 1872, 1876, 1880, 1884, stb. esztendők, mert e számok 1872, 1876, stb. eloszthatók 4-el, a nélkül, hogy maradék maradjon. Ily módon azonban a százas esztendők, mint 1600, 1700, 1800, 1900, 2000 szintén szökők esztendők lennének. Ezekre nézve az határozottatott, hogy három közülök rendes,

tehát 365 nappal bíró legyen, a negyedik pedig maradjon meg szökő évnek 366 nappal. Így aztán az 1600-ik év szökő év volt, az 1700 és 1800-ik rendes, az 1900-ik is rendes fog lenni, a 2000-ik ellenben ismét szökőévnek marad.

Még az így megjavított naptárban is marad fenn némi hiba, de az csak 3600 esztendő alatt tesz ki egy napot. Az 5200-ik esztendőben tehát megint meg fog kelleni igazítani a naptárt, de csak egyetlen egy nappal.

A mi földünk nem az egyedüli égitest, melynek kalendáriumát ily annyira összevissza zavarja az a körülmény, hogy az esztendő semminemű összefüggésben nem áll a saját tengelye körül való forgással. Sőt az egész naprendszeren belől valamennyi bolygónál hasonló tüneményt tapasztalunk.

Legközelebb áll még e tekintetben a mi földünköz a *Vénus* és a *Mars*, mint máskülönbén is a földhöz leghasonlóbb égitestek. Az előbbi, vagyis a *Vénus* 224 nap, 16 óra, 49 perc és 8 másodperc alatt teszi meg utját a nap körül. Azonban ezen égitestnek a napja valamivel rövidebb mint a miénk. A saját tengelye körül ugyanis annyi idő alatt fordul meg, a mennyi alatt a mi órák mutatója 23 óra, 21 perc és 24 másodpercet halad. A *Vénus*beli napja 38 perc és 36 másodperccel rövidebb mint a miénk. Ilyen *Vénus*beli nap 230 mulik el, a mellett még 17 óra, 26 perc és 34 másodperc, mialatt elmulik ott egy esztendő. Az ő naptáruk tehát egy 230 nappos esztendőből áll, a mely után három szökő évnek kell egymásután következni, azután ismét két rendes évnek. Ha negyven esztendő ciklusokra osztjuk az ebből 11 esztendő 230 nappal számítottat, 29 esztendő pedig 231 nappal, ugy a hiba, a melyet elkövetnek, csak 1 óra és 12 perc, s ezen feltétel mellett csak minden 800 esztendő alatt kell egy szökő esztendőt betoldaniok egy rendes helyett.

A *Mars* fölületen egy napnak a hossza 24 óra 37 perc és 23 másodperczig tart, földi órákban kifejezve, tehát szinte majdnem annyi ideig mint a földön. Az esztendő hossza azonban már nevezetesen különbözik, a mennyiben az 668 2/3 Marsbeli napig tart. A naptárban ott egy 668 napból álló esztendő után két 669 napból álló esztendő következik. A mellett igen sajátosságosan vannak ott eloszolva az egyes évszakok, a mennyiben nem egyforma hosszúk. A tavasz 191 napból áll, a nyár csak 181-ből, az ősz 149-ből s végül a tél csupán 147-ből. A szó szoros értelmében a kikelet és nyár világa az.

A hold naptárja egyike a legérdekesebbeknek. Egy-egy nap ott huszonnéhszer akkora, mint a földön, s két napfélket között nem kevesebb mint 27 nap, 7 óra, 43 perc és 11 másodperc mulik el. Az éjszaka tehát körülbelől két hétig tart, ugyanannyi ideig a nappal. Az esztendő azonban olyan hosszú, mint minálunk, habár az csak 12 vagy pedig 13 napból áll. A holdbeliek naptára tehát — ha vannak egyáltalában holdlakok — váltakozva 12 vagy pedig 13 napból álló esztendőket tartalmaz, vagyis rendes és szökő éveket vegyes.

Nem kevésbbé érdekes a *Jupiter* bolygó esztendeje. A nap ott sokkal rövidebb mint mi nálunk, összes tartama csak 9 óra 54 perc és 30 másodperc, a mi órák szerint számítva. Ilyen hosszúságú napot azonban nem kevesebbet, mint 10,455-öt számítanak egy esztendőben. Mi nálunk a földön elmulik az alatt 11 év, 10 hónap és 17 nap, mialatt ott ez a több mint tízezer napból álló esztendő. A nappalok és az éjszakák tehát ott rendkívül rövidek, ellenben az évek igen hosszúak. A nappal alig 5 óráig tart, alig kezdhetnek az emberek valamibe, már is reájuk alkonul. Az éjfel nem kevésbbé rövid. Az az idő, a mely napnyugtától napfelkeltig elmulik, alig elegendő arra, hogy egy a mi fogalmaink szerinti piperkőz levetközök és felöltözök, alvársá épen nem marad neki ideje. Viszont az esztendők annál hosszabbak. Az egy esztendő csecsemő ott több mint tízezer napot élt s még a mi hosszabb napjaink szerint számítva is közel tizenkét esztendő. Mikor hat esztendő korát elérte s az iskolába kerül, nálunk már hetven esztendő agg lenne, mire amott elérte a nagykorúságot s talán nősülésre gondol, nálunk meghaladta volna a 280 esztendőt, s mikor mint hatvanéves ember hivatalnokni penziójába kerülhet, nálunk több mint hétszáz esztendőre terjedő mathuzálemi kort ért volna el.

Különöseket és csodálatosakat lehetnek a más világoknak esztendői.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Franklin-társulat naptári 1883-ra. Mint minden évben, úgy ez idén is egész sorozata jelent meg a naptáraknak a Franklin-társulat kiadásában. Régi ismerősök, a kik évek hosszu sora óta, némelyik már husz—huszonötödik éve, bekopogtat a magyar ember ajtaján, s ott szives fogadtásra talál és állandó helye lesz az asztalon álló egy esztendőig. Változatos tartalommal jelenik meg mindenik, többnyire a lefolyt év eseményeiből merítve tartalmát, melyet képekkel igyekszik még érdekesebbé tenni. Ime sorozatuk:

A legerjedelmesebb mindannyi között a *Nemzeti nagy képes naptár*, mely most 15-ik évfolyamába lép. Szerkesztéi Áldor Imre. Elején mindjárt egy olajnyomatú színezett tájkép vonja magára figyelmünket, folyó partján álló szélmalom, ladiak, kivilágított ablaku házzal, holdvilágnál. Van benne eredeti elbeszélés Sziklay Jánostól, költemény Jókaitól. Szász Károlytól, nép és földrajzi rész képekkel, életrajzok és arcképek (Erzsébet magyar, Margit olasz, Viktoria angol királyné, Milán szerb király, Simor János primás, Angyelic Germán metropolita, Arabi Basa, Asbóth Lajos, Garibaldi, Garfield, Longfellow), Munkácsy Mihály három képe (Siralomház, Mítérme és Krisztus Pilátus előtt) számos egyéb kép. A naptárban benne van Magyarország teljes tiszti czimjének névtára is, budapesti kalauz, vásárok, stb. Ára 1 ft.

István bácsi naptára 1883-ra, alapítá Majer István, szerkeszté Köhalmi K. tanár. 28-ik évfolyam. Ez, valamint a Duzs Sándor által szerkesztett s 29-ik évfolyamába lépő *Protestáns naptár* sokkal jobb ismerősök, semhogy hosszasan kellene ismertetnünk. Emebben találjuk az idén a protestáns egyház nevezetességei sorában Vály János, Szász Domokos, Szegedi Sándor arcképeit és életrajzait s a szegedi evang. új templom rajzát. „Az esepes unokája” című elbeszélést Könyves Tóth Kálmántól. „Egy öreg nemes” című Bodon Józseftől. „Első és utolsó” című Bihar Kálmántól; több költemény, egyházi és nevelésügyi czikkel, stb. — Az „István bácsi naptár”-ban Simor primás arcképét és bajai nyaralójának rajzát, a melyeket a primás jubileuma alkalmából lapunk is közölt, továbbá Mészáros Imre, Récz Antal és Munkácsy arcképét, ennek Krisztus képevel, majd tartalmas mulattató és ismeretterjesztő részzel. Ara mindketőnek 50—50 kr.

Magyar nők naptára 1883-ra. 15-ik évfolyam. Szerkeszté Beniczky Irma. Tartalmából fölemlítjük szép karácsonyi képét, a Békakirálynőt Peszty Árpád képevel és szövegével, egy tapasztalt gazdaszony csevegését a családokról, a nő munkálkodásáról szóló értekezést, a hasznos tudnivalókat, egy hosszabb elbeszélést. Ara 60 kr.

Honvéd naptár, 16-ik évfolyam. Szerk. Áldor Imre. Közi Kálnoky Gusztáv közös hadügyminiszter, Asbóth Lajos honvédtábornok, Gábor Áron, Janik János, Henneberg Károly és Szende Béla arcképét, több képet a hadgyakorlatokból, a boszniai csatátról, elbeszéléseket a katonaleletből. Ara 60 krajczár.

Kossuth naptár, 13-ik évfolyam. Szerk. Honfi Tibamér. Folytatja „Lajos bácsi történetét” az előbbi évfolyamokból, Kossuth bucsujával a haza határáról, Jókai versét II. Rákóczi Ferenc emlékére, Asbóth tábornok, Szarvady Frigyes, Simonyi Ernő, gróf Teleki Sándor, Garibaldi arcképeit, költeményeket, elbeszéléseket. Ara 40 kr.

Lidércz naptár, 22-ik évfolyam. Tartalmát leginkább elbeszélések, utirajzok Észak-Afrikából, Boszniából. Oroszországból képezik. Ara 60 kr.

A *Nepzslájja naptár*, 15-ik évfolyam. Szerk. Áldor Imre. Erzsébet királyné mellszobrának s egy másik arcképének rajzával, mely udvarhölgyei körében tünteti föl a királynőt, ismertetéssel a vörös kereszt egyelőrl Ivánka Imre arcképével, a szentgotthárdi vasút képevel, képekkel Bismarck szobájáról, Milán szerb király, Angyelic patriarkha arcképeivel, elbeszélésekkel és vegyes rovattal. Ara 40 kr.

A *magyar nép naptára*, 28-ik évfolyam. Szerk. ifjú Tatar Péter. A legolcsóbb füzetes naptár képekkel. Ara 30 kr.

Új falu naptár, egész évben, ára 20 kr.

Nevezzünk, új humorisztikus naptár, 14-ik évfolyam, a gyönyörűséges 1883-iki esztendőre megcsináltva volt egy asztromokos. Érdekes tudnivalók vannak benne, „a még soha itt nem járt 1883-iki esztendőről”, tréfás jósoltokkal minden létre, aztán képes világ, illusztrált adomakkal, úgy nemkülönbön képtelen világ néhány száz jövedvű aprósággal s végül egy hosszabb humoros elbeszéléssel. Ara 40 krajczár.

Különösen fölhiujuk gazdálkodó olvasóink figyelmét a következő két naptárra:

Falusi gazda naptára a magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanítók számára. 19-ik évfolyam. Szerk. Sporzon Pál. E jelesen szerkesztett naptár tartalmából kiemeljük a következő közhasznú és oktató közleményeket: Nagy kamat, de nem vétkes uszora; A munkás-viszonyok kérdéséhez; Miért nem versenyezhetünk Amerikával; atrágyáról; az aranka kiirtásáról; a hótakaró fontosságáról; mitől függ a takarmány tépereje; bárányok takarmányozása, nevelése, orvoslása; a zöldségtakarmány-ételes és legeltetés szabályai; a gyomirtás; a buza tavaszi fogsó-lása és hengerezése; borászati rész; gazdasági gépek (számos képpel); szénakészítés; csikónevelés; mikor legjeltebb a gyimölcs; a romlott szőna értéke; a talaj beérése; az üszög; a kaszálókról; a vetések övszerei; cselédlakok építése; s még számos más szakcikk után hasznos tudnivalók, havi teendő emlékeztetője, vásári rész. Ara 80 kr.

Borászati naptár, 10-ik évfolyam. Szerk. dr. Nyári Ferenc. E szintén jelesen szerkesztett naptárban ismertetve van az országos központi mintapincze szabályzata, a budapesti borvegyszeti állomás programja, Bálint bácsi jó tanácsai minden egyes óra, természetudományi rész, népszerű magyarázatával a viharoknak s a mi azokat kiséri, Franklin arcképével s a villámáritók alkalmazásával, szóloészeti rész 8—10 czikkel, borászati rész ugyanannyival, kertészeti rész, a gymimócsai cserépből neveléséről, végre mulattató rész. Ara 80 kr.

Végre németajku honfitársainknak is szolgál a Franklin-társaság naptárral, mely „*Neuer Illustrirter Volkskalender*” cím alatt jelent meg számos képpel és változatos tartalommal. Ara 50 kr.

Trefort miniszter könyve. Az akadémia kiadásában Trefort Ágostól ismét újabb kötet jelent meg: „*Kisebb dolgozatok az irodalom, közgazdaság és politika köréből*.” A tavaly megjelent kötetnek mintegy folytatása ez, s Trefortnak szintén ifjabbkori dolgozataiból gyűjtött össze huszonhárom kisebb-nagyobb fejtegetést, melyekből tizenegy az irodalommal, a többi a közgazdasággal és politikával foglalkozik. Többnyire a negyvenes évekből való, de vannak újabb keletű politikai beszédek is, melyeket Trefort részint gyűléseken, részint a választások idejében tartott. A kötetet a tavalyi választások alatt Zala-Egerszegen és Sopronban mondott beszédek fejezik be; megnyitását pedig hosszabb előszó kezdi meg, mely 22 oldalra terjed. Ebben a miniszter visszappillantást vet ifjúkori műveinek keltekezésére s egész ifjusága életére. 1835-ben fejezte be jogi tanulmányait. 1836-ban külföldi utra indult, honnan 1837. február 7-én, épen midőn husz éves lett, tért vissza hazájába. Ez utazással, mely döntő átalakulást idézett elő egész szellemi életében, függnek össze a jelen gyűjtemény elő dolgozatai is. Trefort 1845-ben Olaszországba, Florenczbe, Rómába utazott s ez időbeli tapasztalatainak nyomai is észrevehetők műveiben. Számos czikkel irt Thierry Ágoston, Macaulay, Thiers és mások történelmi és irodalmi műveiről, melyek a jelen kötetben közölve s ma is figyelmet érdemelnek. Ép oly érdekesek a kötet gazdasági és politikai czikkei, mert élénk világot vetnek a szabadságharc előtti szellemi mozgalmakra és gazdasági törekvésekre. A díszesen kiállított munka ára 1 ft 80 kr.

A Franklin-társulat kiadásában megjelentek:

„*Elbeszélések a görög tragikus költőkből*”, írta Alfred Church M. A., angolból fordította Névy László. Az „Ifjusági iratok tára” 3-ik kötete gyánant jelent meg. Ugyane vállalat adta ki nem régebben Lambertvérektől a Shakespeare meséket is, a nagy brit költő drámáinak feldolgozását elbeszélésekben. Használó ehhez a most megjelent kötet is. Az angol szerző a hellen tragikai költszet három nagyságának, Aeschylusnak, Sophoklesnek és Euripidesnek tragédiáiból idomított elbeszéléseket, szem előtt tartva, hogy az antik tragédiák és költők szellemét visszaadja. Ez olvasmányokban az ifjuság élvezetet találhat, és szeretetet ébreszthet benne a klasszikusok iránt. Másrészt olyanoknak is tanulságos, kik nem foglalkozhatnak klasszikus tanulmányokkal. Összesen tizenhárom elbeszélés van együtt e kötetben. Négy szines nyomású kép is járul a szöveghez. Névy László jó magyarsággal fordította le és fölvilágosító jegyzeteket is csatolt a könyv végéhez. Ara 1 forint.

„*Nepzerü nemzetgazdaságtan*”, a francia akadémia által a legelső díjjal koronázott pályamű, írta Block Maurice, a tizedik kiadás után fordította s a nép- és iskolai könyvtárak használatára átdolgozta Dobozky Lajos; ára 40 kr. A nemzetgazdasági elveket könnyen megérthető, megközelíthető alakban előadása, s a népek és iskoláknak hasznos olvasmány.

A Petőfi-társaság könyvtára cím alatt Aigner Lajos füzetekint is forgalomba hozza a

Petőfi-társaság kiadványait, Havonkint három füzet jelenik meg, s ezekre előfizetni is lehet, egész évre 10 frt 80 krajár, negyedévre 2 frt 70 krral. Először Jókainak *„Észak honából”* című muszka rajzai jelennek meg. Ebből egy hatves füzet már kapható, s ára 30 kr.

A római levéltár magyar vonatkozású okiratainak buvárlására és kiadására a magyarországi püspökök és káptalanok eddig 90,000 frtot ajánlottak föl. A nagy és fontos vállalat és szerint biztosítva van.

Kőrösi Csoma Sándor, a hirneves utazó, irodalmi hagyományait *Duka* Tivadár Londonban élő hazánkja, s az akadémia tagja, már régen gyűjti össze az angol lapokból és folyóiratokból, hol azok szétszórva, egészen feledésbe mentek. Felkutatta Kőrösi kiadatlan leveleit, czikkeit is, s azokat összeállította, lefordította, és életrajzzal ellátva beküldte az akadémiának, mely a becses gyűjteményt ki fogja adni.

Folyóiratok. A *„Történelmi tár,”* a magyar tudományos akadémia és történelmi társulat évenkéntes folyóiratából az október-decemberi kötet a magyar történelemre vonatkozó számos okirattal jelent meg. Szilágyi Sándor 30 levelet közöl, melyet Kemény János és rabtársai írtak haza a krimiai tatár fogságból. Wenzel Gusztáv *„Okmánytár a Fuggerék magyarországi nagykereskedése és részvállalatának történetéhez”* című okiratközlést indít meg. Károlyi Árpád a bécsi levéltár irataiból az Illés-házy István hitlenségi pörének (1600—1611) okiratait hozza nyilvánosságra. E pör a legnevezetesebb erőszakoskodások egyike, melyből kitűnik, hogy Rudolf császár erőszakolta a hitlenségi pört, csak azért, hogy a dunszadgy Illés-házy vagyonából a kincstár azostozzék, s hogy a magyar bíróság meg volt vesztegetve az udvar részéről. A rut pörben a történetíró Istvánffy, ki akkor nádori helyettes volt, szintén nagyon kompromittálva van, mert hamis ítéletet hirdetett ki. A botrányos pörnek Mátyás főherceg, a későbbi uralkodó vetett véget, ki ismervén a titkos indokokat, Illés-házyt Bécsből Lengyelországba szöktette. A kötet többi közlőcíményei: *„Levelek Erdély történetéhez,”* közli Szádeczky Lajos. *„A hazai képzőművészet, műipar, nemzeti viselet, fegyvergyártás és háztartás történetéhez II. Rákóczy Ferenc udvarában és korában,”* Thaly Kálmántól. *„Kassa város székesegyházának kincsei 1516-ból és 1552-ből,”* közli Pettkó Béla; és több kisebb adalék. — A *„Regényvilág”* a Révay-testvérek vállaata, októberben kezdte meg az új folyamat. Jókaitól történeti regény (a kereszt háború idejéből) indult meg. Minden poklokon keresztül, ezimen, tollrajzokkal illusztrálva, valamint Mikszáth Kálmántól *„A mi hőseink”* című rajz-sorozat. Másik eredeti regény Beniczkyné Bajza Lenkétől *„Tévesztett utak”*. Egy amerikai regény érdekelti még a vállalat tartalmát Twain Márktól, a híres humoristától. *„Koldus és királyfi”* regénye történeti háttérrel bír, és szép illusztrációkkal jelenik meg. — A *„Philológiai Közöny”* október-novemberi kettős füzet gazdag tartalommal hagyta el a sajtót. Közleményei sorát nagyobb tanulmány nyitja meg Krajcsovicz Somától *„Középkori költői maradványaink verseléséről.”* A gondos dolgozatnak még folytatása következik. Háhn Adolf pedig egészen közli Dugonicsnak *„Tárházi”* című iskolai vizsgálatait, mely Dugonics egyik legkorábbi munkája, s kiadatlan zseni közl legmeltőbb a figyelemre. Háhn a darab mellé tüzetes irodalomtörténeti fejtegetést is csatol. E nagyobb közleményeken kívül Thewrewk Emil fordításokat közöl régi klasszikusokból. Herzl Mór az ó-francia nyelvtan ügyében szólal föl; továbbá a hazai és külföldi irodalom filológiai művének ismertetése következik.

Füzetek. A *„Magyar Lexikon”* 111-ik füzete a *„magyar tengeremlék”*-től a *„manometer”* szóig terjedő cikkekkel jelent meg; ára 30 kr. — A Knorr-féle *„Onügyed”*-ből ifj. Nagel Ottónál a 8—10 füzetek hagyták el a sajtót; ára egy-egynek 30 kr. — A Csikvári Jákó által szerkesztett *„Közlekedési eszközök történetéből”* kettős füzet (21—22) jelent meg egyszerre s Anglia és Franciaország közlekedési ügyeivel foglalkozik képpen és szövegben; ára 80 kr. — A *„Pünztetés jogi természete és a magyar büntetőtörvény 53-ik szakasza”*, jogászgyűlési különvélemény, írta dr. Wassics Gyula; külön lenyomat a *„Jogtudományi Közöny”*-ből. Az 57 lapra terjedő füzet a Franklin-társulatnál jelent meg.

Megszűnt napi lap. A *„Magyar Ujság”* című függetlenségpárti napi lap a vasárnapi számmal megszűnt.

A népszínháznak e hó 11-én fényes estélye volt. A hírlapírók nyugdíj intézete javára adták elő nagy közönség előtt, mely a színházat a szorongásig megtöltötte, a *„Boccaccio”* operettet, még pedig oly szereposztással, mely a színház valamennyi kiváló

erejét egyesítette, s az előadás színvonalát magasra emelte.

A két négy nő szerep mellett: Boccaccio (Blaháné) és Fiametta (Komáromi Mariska) a kisebb szerepeket is primadonnaként játszották: Hegyi Aranka, Pálmai Ilka. Ugyanekkor vette át régi szerepét, Petronellát, a színházhoz ismét szerződöttet Jenei Anna; míg Komáromi Mariska k. a. most bucsuzót énekel, mert e hó közepétől a nemzeti színház operájának tagja. Az előadás minden részében a legjobbak közül való volt, pedig ez operettet más szereposztással is kiváló hatással szokták játszani. A női szereplők mindenike szép bokrétkát kapott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia okt. 9-iki ülésén a műtörténetre nézve érdekes ponttal foglalkozott Vaisz Ignác tanár, ki a közoktatásügyi miniszter és Ipolyi püspök gyámolítása mellett Olaszországban tett tanulmányokat, s ott Castiglioneban (Milano mellett) a templom freskóiról aquarell másolatokat készített, a miket most be is mutatott. Az olasz festészetben nagy névvel bíró Masolino művei ezek, s ránk kiválólag érdekesek, mert Masolino sokáig időzött Magyarországon, sok művet festett itten, nevezetesen az ozorai, nagyváradi, székesfehérvári, esztergomi egyházakba, de azok elpusztultak, csupán a nagyváradi freskóból maradt meg egy töredék.

Masolino magyarországi működése is mutatja, hogy hazánk ama szoros kapcsolat következtében, melyben Olaszországgal állott, a művészetek akkori főforrásából hamarabb merített, mint Európa többi része. Masolinot a szintén olasz származású Pipo, ozorai főispán hozta be Magyarországra, s ennek halála után Branda veszprémi gróf vitte haza s rábízta a Castiglioneban általa épített templom kifestését. Branda a pápa legátusa volt Magyarországon; Zsigmond király igen kedvelte, s egyetem állítása ügyében is tanácskozott vele. Valószínű, hogy Veszprém volt kijelölve egyetemi székhelyül, s ezért időzött Branda a városban öt évig, hol püspöki gubernator is volt és a király veszprémi gróffá emelte. Később hiborok lett, s Castiglioneban temették el. Vaisz részletesen ismertette Masolinonak Castiglioneban levő freskóit, s kiemelte, hogy némely alakján meglátszanak a magyarországi nyomások, mert nem egy egészen magyaros jellegű. A castiglionei kastélyban pedig egy falístmény Veszprém vidékét ábrázolja.

Ez érdekes előadás után Pesty Frigyes mutatta be Knauz Nándornak az esztergomi egyháza vonatkozó oklevéltári gyűjteményét (Monumenta ecclesiae Strigoniensis), mely a primás pártfogása mellett jelenik meg. Nagy elismeréssel sorolta föl a gondos rendezés előnyeit.

Torma Károly bemutatta Fénytel Henrik kolozsvári tanár munkáját az ókori műtörténekről és pénzékről. Torma határozottan mondta, hogy e metrologikus munka nálunk nemcsak utóér, de jeles mű is, s óhajtható volna, hogy a magyar mértékekről szintén Fénytel írja.

Henszlmann Imre pedig jelentést tett a székesfehérvári legutóbbi ásatásokról. Föltalálták szent István bazilikájának egyik tornyát, nagy Lajos király sírhelyét. Pulszky Ferenc pedig mindezekhez hozzátette, hogy a torony körül gerendákból készült járdát is találtak, a miből az tűnik ki, hogy Székes-Fehérvár hajdan ép olyan sáros volt, mint a többi alföldi városok, mert a fajárda is olyan, a minőt most használnak sok helyen.

Végül Pesty Frigyes a függőben maradt Léva-féle 100 aranyos pályázatról tett jelentést. Az öt bíráló közül három az *„Egy magyar főur a XVII. században”* című munkának ítélte oda a jutalmat; egy pedig a *„Dózsa György”* című mellett nyilatkozott, míg egy másik a jutalom megosztására szavazott. A nyertes mű jellegét levélkéjét az összes ülésben, okt. 30-án bontják föl.

A Petőfi-társaság okt. 8-iki ülésén, a felolvasások előtt Szana Tamás titkár bejelentette, hogy Csávolszky Lajos, az *„Egyetértés”* szerkesztője 100 frttal a társulat alapítói közé lépett. A felolvasások sorát György Aladár nyitotta meg *„Őseink mint napimádók”* című tanulmányával. Azt fejtegette, hogy őseink vallása nem erősebb, hanem egyszerűen természeti vallás, a természetimádás volt, ezt pedig a tűzizadás nélkül képzelni nem lehet. Nem volt ugyan a napimádás vallásuk főjellemvonása, de hogy ez a kultus főjellemvonását képezte, azt alig lehet tagadni. A tűzistennek tűzáldozatot is hoztak.

A napnak szentelt tárgyak között a fehér levon kívül nagy szerepet játszott az alma is. Azt a helyet, a hol a tűzistennek ez áldozatot bemutatták, még ma is fűzhalmok hívják. A napimádás őseinknél nem más népektől átvett kultusz, hanem a nép mithoszok képző erejének alkotása volt. *„Ábrányi”* Emulnek *„A hegy és a király”* című balladáját Komócsy József olvasta fel. Ezt követte ifj. *„Ábrányi”* Kornél *„Gyermeksisír az éjszakában”* című elbeszélése. *„Bartók”* Lajos egy szép pásztorregét olvasott fel kárpáti emlékeiből *„A dobogó kő”* cím alatt. A felolvasó ülést zárt ülés követte, melyben folyó ügyeket intéztek el.

Az országos régészeti társulat e hó 10-ikén kezdte meg havi üléseit, Pulszky Ferenc elnöklete alatt. Külföldi vendég is volt, Dunka Konstanca, Shianné asszony Bukarestből, az Academie des inscriptions tagja, Torma Zsófia társaságában.

Frólich Róbert tartotta az első felolvasást *„Egy aquincumi castrumról”*, mely hosszabb vitát idézett elő. Az aquincumi ásatások legészakibb részén, a lóporos malom mellett egy római vár nyomait véli feltalálni. Állítását a még észrevehető kőrszövegek igazolják. A rómaiak 38.000 négyszögletes területi castrum által nemcsak Aquincumot, hanem a vizet szolgáltató kolóniát akarták védeni a barbár betörések ellen. Torma Károly azonban nem osztja a véleményben, hogy itt castrum állott, legfeljebb castellum lehetett a hővőrárok védelmére. Valószínűnek tartja, hogy a klarissák, vagy vörös barátok erőssége volt s a középkorból származik. Dr. Hampel is e nézetben volt, s megjegyezte, hogy a római fal alapján épülhetett fel a középkori erődítés. *„Havas,”* ki ott többször megfordult, valószínűnek tartja, hogy a rómaiak védtek e forrásokat, melyekre szükségük volt, de ő is inkább a vörös barátok által emelt erődítésnek hiszi. *„Elnök”* a társulat nevében felkérte Havast, nézzen utána, lehetséges volna-e kevés költséggel ásatásokat rendezni s így a vitás kérdést eldönteni. Ezután Torma Károly olvasta fel dr. Márki Sándor tanár értekezését: *„A szent-anna avar-ringlör. Thaly Kálmán figyelmeztet arra, hogy e sáncok a kuzec világban újból felhanyattak s hiszi, hogy az ott napfényre jövő leletek ez állítását igazolni fogják.”*

Magyar képzőművészeti akadémia. Trefort közoktatásügyi miniszter nagyfontosságú levelet intézett a főváros hatóságához. Tudatja ebben, hogy ő felsége szept. 22-én kelt elhatározásával jóvá hagyta egy magyar képzőművészeti akadémia alapítását Budapesten, s megengedte, hogy a főváros által följajánlott telken festészeti műterem és a szükséges tantermeket magában foglaló mester-iskola emeltesse.

A miniszter továbbá előadja, hogy önálló, a nemzet szelleméből eredő s azt alkotásaiban kifejező nemzeti festészeti iskola csak magában az országban, annak talajából teremhet. E végre szükséges, hogy a művész-növendék jeles magyar művészek vezetésével a mindaddig Magyarországon, a hazai természet és társadalom érintkezése mellett képezze magát, míg művészeti egyniségére annyira megszilárdult, hogy külföldön teendő tanulmányi utja közben a külföldi művészet szépségeit felismerni, sőt elsajátítani bírja a nélkül, hogy a külföld hatása alatt művészi egyéniségének eredetiségéből, jelleméből kivetkőztesse. A miniszter végül kijelenti, hogy a főváros által a Bajza és Szondi-utczák sarkán felajánlott 4100 négyszög ölnyi telket elfogadja, s ezért köszönetét nyilvánította. A kormány az 1883-iki országos költségvetésbe már az akadémia kiadásait is fölvetve; egy rendes tanárnak (Benczur Gyula) 7000 frt, összesen 10,000 frt, melyben a 36,000 frtba kerülő előleges építkezések kamatja is föl van számítva.

Az állatvédő egyesület választmányja közlébb ülést tartott és elhatározta, hogy az állatvédelemről felolvasásokat fog rendezni. Az első felolvasást Herman Ottó, a másodikat dr. Tormay Béla tartja. Az egylet átiratot intézett a fővároszhoz, a rendőrséghez és Pestmegyéhez, kérve az állatvédelmi törvények szigorubb megtartását és tudatva, hogy az egylet tagjai, a megerősített alapszabályok értelmében, jogosítva vannak a rendőri közegek segítségét igénybevenni.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A lipótvárosi bazilika fölépítését sürgetik, hogy a honalapítás ezeréves jubileumára készen legyen, s a *„Te Deum”*-ot ott tarthassák. Ybl építész ennek következtében előterjesztette a még szüksé-

ges költségekről a kimutatást. Ez másfél millió forint, a belső berendezés nélkül.

A pécsi székesegyház újjáépítésén nagyban dolgoznak, s 200 munkást foglalkoztatnak. A középső boltív már egészen, a többiek pedig nagy részben lebontották. Számos érdekes leletek akadtak. Többek közt egy sz. Bertalant ábrázoló szobrot, több szobor-csoportozatot és a 12. században készült freskókat találtak. Lebontják a püspöki és a plébánia lakoknak a székesegyházhoz épített részeit is, hogy az új templom egészen szabad téren álljon.

MI UJSÁG?

A Petőfi-szobor leleplezésének sorrendje legutóbbi megállapodás szerint a következő: A talapzatra szánt korszok délelőtt 9—10 óra közt adandók át a szobornál. A meghívottak d. e. 9^{1/2} órákor az akadémia dísztermében gyűlnek össze. *„Elnök”* d. e. 10 órákor ugyanott megnyitja az ülést. *„Jókai”* Mór ünnepi beszédet tart. Kivonulás az akadémiából a Ferencz-József-téren és korzón át a szobor elé. *„Elnök”* leleplezési beszéde után a szobor leleplezése. A dalegyleti előadják a Petőfi *„Honfidal-ára”* szerzett férfi négyest. Nagy Imre elszavalja *„Endrődy”* Sándor pályakoszoruzott költeményét. A szobor-bizottság átadja a szobrot a fővárosnak. A zenekar előadja a Késlesey-hymnuszt. Diszbed dél után 3 órákor a vidgató nagytermében. — A leleplezési ünnepélyen a rend fentartásáról az egyetemi ifjak gondoskodnak.

Koszoruk Petőfi szobrára. A fővárosi irodalmi és egyéb testületek, polgári körök, a városi hatóság, iskolák, tanítói testületek, mind rendelték meg koszorukat a nagy költő szobrára, valamint Petőfiének itt levő fordítói is: Feszt Imre, Nengebauer László, Aigner Lajos. A virágkereskedések már napok óta a szalagok egész szivarványa látható, aranyos föliratokkal. De az ország legtávolibb részéről is folyvást érkeznek jelentések a szoborbizottsághoz, tudatva, hogy szintén koszorut küldenek. *„Kolozsvár”* részéről bizottság is jön, melynek tagjai Deák Pál főkapitány, Szász Béla és Nagy Lajos városhatósági tagok s cserből és babérból font koszorut tesznek az emlékre. *„Szege”* város babérszoborjának nagy széles szalagján nyolcz sornyi fölirat van:

..... e hon határa
Szák bezzári az ó nagy nevét,
Felemelte őt a hír karjára,
Mint az anya kedvence gyermekét;
Dalát hallja róla, hogy, völgy, tenger,
S a vén idő hozzányulni nem mer,
Nem tépi le a hírnek karjáról,
Hisz maga is megiffult alától.”

Kassa város koszoruját a polgármester vagy a főjegyző fogja elhelyezni. *„Nagy-Váradot”* is küldött-ség képviseli; *„Temesmegye”* országos képviselőit kérte föl, hogy nevében részt vegyenek az ünnepélyen. *„Háromszék megye”* is hasonlóképen intézkedett, *„Kolozs, Veszprém, Torda-Aranyosmegye, Maros-Vásárhely”* szintén gondoskodtak koszorut elhelyező küldöttségről. Továbbá Maramaros, Sáros, Fogaras, Hunyad, Csánád, Trencsén, Udvarhely megyék, Kis-Kőrös város, a költő szülőföldje, Temesvár, Pancsova, Baja, Kecskemét, Rozsnyó intézkedtek küldöttség és koszorú iránt. A *„szarajevói”* magyarok is küldenek koszorut. Az egységek közül megemlítjük Jókait és Munkácsy Mihályt. Eddig *száznál* több koszorú van bejelentve a bizottságnál. Egy francia feliratu koszorú-szalagot is lehet látni egyik virágkereskedés kirakásában. Erről sokan azt beszélik, hogy *„Erszébet román királyné”* rendelte meg, ki mint költonő (Carmen Sylva) nagy tisztelője Petőfiének.

A képviselőház koszorúja. A képviselőház okt. 11-iki ülésén Herman Ottó felszólalt — mint mondta, pártja megbízásából — és azt indítványozta, hogy a képviselőház is tegyen koszorut Petőfi szobrára. *„Tisza”* miniszterelnök sajnálatát fejezte ki, hogy ez indítvány egy párt nevében történt, mert hazánk leggeniálisabb költője nem egy párté, hanem az egész nemzeté; különben szivesen hozzá csatlakozik az indítványhoz. A ház az elnökséget bízta meg a koszorú letételével.

A képviselőházban hamar megeredtek az érdekes ülések. Az okt. 11-iki ülést az interpellációk, a másnapit pedig az 1883-iki költségvetés előterjesztése tette gazdag tárgyúvá. *„Hegedűs”* Sándor a

temény külföldi szaktudósok előtt is általános fel-tűnést keltett.

Torma Zsófia kiállította azt az augusztusi hó-ban Frankfurtban tartott antropológiai kongresszuson, s értekezést tartott róla. *„Schlieman,”* a híres trójai kutató, látva e gyűjteményt, nagy nyilatkozott róla, hogy az Európa bármely muzeumának díszére válnék, mert új világot vet a tudományra. Linder-schmiedt még elismerőbben szól róla, azt állítva, hogy Torma Zsófia hasonlóan szolgáltattott a tudományra e gyűjtemény összeállításával, mint Schlieman a trójai kutatásokkal. A tudós világot meglepte a trójai és erdélyi leletek feltűnő hasonlósága. E gyűjtemény legérdekesebb példányait a kultusz-tárgyak, halványalakok, függő bálványdarabok képzik, ezek megtekintése a laikus közönségnek is tanulmányos.

Vetter Antal siremlékére e hó 10-ikéig 1988 frt gyűlt össze.

Római régiségek az ó-budai hajógyárban. Az ó-budai hajógyár igazgatósága az angol vasiparosok itt időzése alkalmával a sziget keleti részén álló nagyobb római építménynek egy jelentékeny részét felásatta s ez alkalmával a félkörívű teremnek fala tüntek elő, mely fűtéssel volt ellátva és mozaikkal díszítve. Ugyanerre az alkalomra a sziget közepén levő érdekes fürdő kitisztították és fölé díszes csarnokot emelt. A napokban egy szakbizottság megtekintette a felásott régiségeket s kivánsátságnak tartaná, hogy a nagy római épület szakszerűen felásásék és mint a fürdő, tető alá helyeztesse.

Földregés Zágrábban. A horvát fővárosban e hó 11-én délután 4 órákor ismét földregészt éreztek, mely nagy nyugtalanságot okozott a lakosság közt.

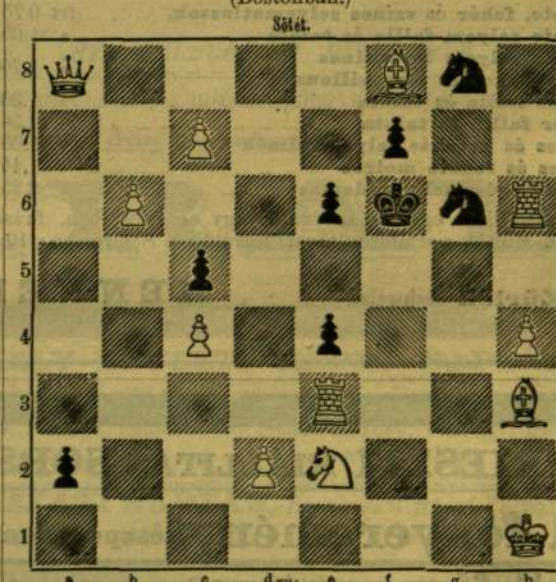
A *„Jogtudományi Közöny”* október 13-iki (41-ik) száma következő tartalommal jelent meg:

Nyolczadik magyar jogászgűlés: Az ügyvédi reform kérdése. X-től. A vizsg kérdése. *„Tóth”* György selme-csi ügyvédől. — Esztervezetek a magyar magánjogi törvénykönyv elődói tervezetnek előző része, első és második eszmére. Dr. *„Haller”* Károly kolozsvári egyetemi tanártól. — Törvénykezési Szemle: Az 1881: LX. tet. 137. és 138. §§-hoz. L. C-től és *„Teleaky”* István országgyűlési képviselőtől. — Az 1881: LX. tet. 155. és 156. §-airól. *„Kopányi Géza”* eszterházi városi kir. törvényszéki bírótól. — A kereskedelmi törvény megtartási jog és a csótörvény. Dr. *„Stern”* Miksa budapesti ügyvédől. — Különföldi MELLÉKLET: Cariat határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségű határozatai. — Kivonat a Budapesti Közönyből.

SAKKJÁTÉK.

1192-ik sz. feladvány. Wainwright J. C.-től.

(Bostonban.)

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1187. sz. feladvány megfejtése.

Leppretel H.-tól.

	Világos.	Szék.
1.	Hb6-c4	Ke4-d5 (a)
2.	Vh6-e6	Kd5-e6
3.	Hg8-e7 matt.	
a.		
1.	Hc4-d6	Hf7-d6 (b)
2.	Hg8-e7 matt.	Kt. sz.
b.		
1.	Bd5-e6	Hf7-h6 (c)
2.	e2-e3 matt.	Ke4-f4

1. ... c3-c
2. Hc4-d2 ... k t sz.
3. c2-e4 matt, stb.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp Józsa.
Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapesten K. J. és F. H. Andorfi Sándor. A pesti sakk-hör.

HALÁLOZÁSOK.

GYÖRGY ALADÁRNÉ szül. Ember Karolina elhunyt 41 éves korában a fővárosban s e hó 12-én temették el mely részvét közt. E derék, művelt lelkű nében György Aladár íróvárosunk, s lapunk dolgozó társa gyöngéden szeretett hitvesét veszítette el, házasságuk 10-dik évében. Györgyné hosszabb ideig a női-paregyzeti iskola igazgatója volt, s évekig vezette a kezdet nehéz éveiben. Első férje, az irodalomban és mint hírlapíró jónévvé Illésy György volt, kinek halála után az özvegy rendkívüli eréllyel kerestet eszközöket, hogy kétársvát fenntarthatassa. A neveléstanai és női-pari tanulmányok mellett megtanulta a gyorsírást, 6 lett az első női gyorsíró, s az országgyűlési irodában óhajtott alkalmazás; nyerni, de noha Deák Ferencz is ajánlotta, degenkedtek oda egy nőt fölvenni. Nemsokára a sors igen nemes lelkű támaszt adott melléje második férjében. Pár év óta betegkedett, s nem régiben súlyos orvosi műtétet kellett kiállania, a mi sikerült is, de azért nem épült föl. Elhunytáról a családi gyászjelentés így szól:

Mély fájdalommal tudatjuk a távolabbi rokonokkal, barátokkal és ismerősökkel, hogy **György Aladárné**, szül. Ember Karolina, egykor az orsz. női-partanítókat képző intézet igazgatója, ma délián fél 1 órakor évek hosszúáig tartó szenvedés után, életének 41-ik s jelen második házasságának 10-ik évében meghalt. Temetése a hely. hitv. egyház szertartása szerint csütörtökön, f. hó 12-én d. u. 3 órakor lesz Budapesten, Józsefváros, József-közt 49. sz. a levő lakásról. Szeretett halottunk drága emléke tartsa fel közöttünk továbbra is ama kapcsot, melyet főképp az ő ideális jellege létesített. Budapest, 1881. okt. 10. **György Aladár**, férje; **Illésy Piroshka** és **Illésy Zoltán**, gyermekei; id. **Ember Karoly** és **neje, szül. Bekassy Klára**, szülei; **Ember Nelli**, **Ember Ferencz**, **Ember Karoly**, **Ember Géza**, testvérei. Elhunytak a közelebbi napok alatt: **Radó Lajos**,

a dunántúli evang. egyházkerület volt világi felügyelője, Vas megye egyik derék fia, Radó Kálmán főispán édes atyja, 79 éves korában s Réczelakon temették el. — **MAGYAR ANTAL**, a nagy-körösi ref. tanítóképző intézet igazgató tanára, 45 éves korában. — **JAKOVY JAKAB**, a kolozsvári nemzeti színháznak tizenkét év óta derék karmagya, hosszabb ideig a zene-konzervatorium igazgatója, képzett, művelt zenész, ki születésére nézve poros volt, de megmagyarosodott, s mint színházi karmagya, először a budai népszínházhoz volt szerződött. — **Dr. FILICZY TIVADAR**, nyugalmazott városi főorvos, 54 éves korában, Sopronban. — **KALMÁR NÁNDOR**, nyug. kincstári tisztartó, 72 éves korában, Vácson. — **SZLOTTA GRÖGNY**, esperes, Pusztá-Vogyerád plébánosa, 62 éves korában. — **SZUCHAN MÁRTON**, 1849-iki honvédszádos, köztisztviselőben élt polgár, 66 éves korában, Temesvárt. — **POBORJÁNTI GYÖZÖ**, egri egyházmegyei papnövekedő, 23 éves korában, Egerben; ugyanott **REICHER JÓZSEF**, nyug. szádos. — **Dr. GIRARDI KÁROLY**, es. k. törzsorvos, 51 éves korában, Pécsen. — **BALOGH GYULA**, végzett jogász, Debreczenben. — **PLACHY JÁNOS**, a hasonló nevű föld-birtokos 19 éves fia, Mohorán. — **SIOHERMANN SÁMUEL**, 24 éves korában, Nagy-Váradon. — **KAISER SÁNDOR**, terménykereskedő, 52 éves korában, Nagy-Kanisán. — **BIZINGER ANDOR**, volt honvédszádos, s kir. kataszteri becsőbiztos, 61 éves korában, Nagy-Kikindán. — **ORMAY ÁRMÉN**, volt honvédfőhadnagy, főgimnáziumi tanár, 57 éves korában, Selmeczbánán. — **BOTKA EMÁNUEL**, harmadéves joghallgató, 23 éves korában, Felső-Hahóton.

Özv. **KÖSZEGHY ANTALNÉ** szül. Polányi Konstanzia, 77 éves korában, Szombathelyen. — **HAKSCH ANTALNÉ** szül. Hegyi Emma, 51 éves korában, Pécsen. — **MAJOROSYVÉNY** szül. Baranyay Hermin, 30 éves korában, Felső-Eöörön. — **MALIC JÓZSEFNÉ** szül. Gyárfás Gizella, 27 éves korában, Seps-Szent-Györgyön.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Budapest. L. A. Ha mind nem is; egy részét közölni fogjuk.
Köszönettel vettük; legközelebbi számainkban fog megjelenni.

Szeesódi. A novemberi képen van néhány igaz vonás, de nem tudnak művészi képpé kerekedni. Az agglégény panasza még gyöngébb; hiányzik belőle, a minek alaphangnak kellene lenni, a humor.
W. Hima. Mind a kettő elég csinosan van írva; gyakorlottsága mutat a verselésben. De még ez nem elég arra, hogy sikerrel lehessen a nyilvánosság elé lépni. A szonett — e sajtósági alakzat, mely csak a belső és külső forma teljes tökélyében szép — nem igen mutat új gondolatot, a másik még jobban foly, de abból is hiányzik az egyszerű tartalom s az eredetiség. Műkedvelői kísérleteknek megjárják, de irodalmi becse nem tarthatnak igényt.
Nem közölhetők. Szerelmem! — Ha a rózsmá... Voltak idők... Sárgul, lehull...
Tartalom.
Szöveg: A Petőfi-szobor leleplezésére. — Petőfi szobra előtt. Köttemény. *Barokk Lajostól.* — A hol Petőfi esett. *Eötvös Károlytól.* — Emlékezetes helyek Petőfi életéből. — Petőfi szobra. — Október 15. Köttemény. *Sántha Károlytól.* — Egy fedél alatt. Angol regény. Irta Payn Jakab. — Egyveleg. — A Petőfi-szobor készítője. — Emlékszünet Magyarországon. — Petőfi költeményeinek első kiadása. — A Gergely-naptár és a más világok naptárjai. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Petőfi szobra. Huszár Adolfól. — Emlékezetes helyek Petőfi életéből: 1. Szülői ház Kis-Körösön. 2. Lakás Pétegyháza. 3. Pápai főiskola. (Ó-kollégium). 4. Gödöllői ház. 5. Erdőd. 6. A segesvári völgy. (A hol Petőfi esett). — Huszár Adolf műterme. — Egy fedél alatt. — Petőfi kézirta. Nemzeti dal. — Huszár Adolf.

HETI NAPTAR. Okt. hó.

Na p	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	izraelita
15 V	A 20 Terézia	A 19 Hedvig	S C 20 Arop. D. 2
16 H	Gál	Gál	4 Jerot. pk.
17 K	Hedvig	Florent	5 Karitina vt.
18 S	Lukács evang.	Lukács evang.	6 Tamás ap.
19 C	Nándor	Nándor	7 Szerg. és B.
20 P	Pelliczian, Vend	Vendel	8 Pelágia
21 S	Órsolya	Órs Iya	9 Jakab ap.

Mold változásai. Haldolléte 26-án 3 óra 50 perczk. délut.
Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér. 6. sz.)

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad **BÉCSBEN:** Dukas M. Riomergasse 12, Schalak Henrik Wollzeile 12, és Oppelk A. Stubenbastei 2.

Egy hatszor hasábrótt petítésor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Selyem-kelmék

(közvetlenül, árusítók nélkül.)

Fekete, fehér és színes selyemátlatások, ...	0.75	egész frt	8.50	méterje.
Fekete selyem faille és tafeta	1.05	•	8.40	•
Fekete selyem levantines	1.70	•	8.50	•
Satin Luxor és mervilleux	1.30	•	4.85	•
Színes faille és tafeta	1.30	•	8.50	•
Fehér faille és tafeta	1.05	•	3.60	•
Cafkos és kozkás selyemkelmék	1.45	•	8.80	•
Színes és fekete moirée	2.25	•	8.50	•
Fekete egész selyem damast				

Szállítás egy ruhára való vagy egész végben, fuvar- és vándíjmentesen a házba. Minták postafordultával. Levéldíj a Schweizba: 10 kr. 356

Zürich (Schweiz). **HENNEBERG G.** selyemkeltme-gyári raktár.

TRIESZTI KIÁLLÍTÁS SORSJÁTEKA.

1. főnyeremény készpénzben frt 50.000
2. főnyeremény készpénzben frt 20.000
3. főnyeremény készpénzben frt 10.000

Továbbá 1 10.000 frtos — 4 5000 frtos — 5 3000 frtos — 15 1000 frtos — 30 500 frtos — 50 300 frtos — 50 200 frtos — 100 100 frtos — 200 50 frtos — 542 25 frtos, összesen

1000 nyeremény 213.550 forinttal

s ezeken kívül még számos más mellék-nyeremény a kiállítók által ajándékozott kiállítási tárgyakból.

Egy sorsjegy ára **50** krajczár.

Megrendelések 15 kr. póstköltség melléklétel, következő helyre intézendők:

Trieszti kiállítási sorsjáték-osztálya

Piazza Grande Nr 2, Triest.

HAZAI TERMÉNY!

CSÉPLÉSI IDÉNYRE

ajánlunk kitünő minőségű

TÖMÖR (DARABOS) SZENET

három minőségben mozdonyok (Locomobile) fűtésére.

GYÁRSZENET, gyári czélokra, minden hazai vasút-állomásra szállítva igen jutányos, mérsékelt árak mellett.

Északmagyarországi egyesített kőszénbánya- és iparvállalat-részvény-társulat

Budapest, V. Erzsébet-tér 10. sz.

VÁSZON ÉS FEHÉRNEMŰ-RAKTÁR „A MENYASSZONYHOZ”

MÖSSMER JÓZSEF

Budapest, koronaherezeg-(úri)utca s zsbárus-utca sarkán, báró Orszay-féle ház 12. sz. a főpóstanak átellenében. 697

Ajánlja legnagyobb választékban ujonnan berendezett raktárát mindennemű és minőségű rumburgi, hollandi, írlandi, creasz, szilézai és 155, 175, 200 centiméter széles ágylepedő-vásznait. Asztalterítkeket 24, 18, 12 és 6 személyre, damaszt, jaquard és csinvatban. Agyradli, kávékendők, crepe és java-takarók, törülközők, asztal-kendők és terítők, len és battiszt zsebkendőit, flaneltakarók, zsinor-, piqué- és színes ruha barchet, wattmoll, chiffon, madapolam, shirting és oxford, himzett len és battiszt-esikók és betétek, ágyszegélyek (Gimpen), függönyök, asszonyi-, uri- és gyermek kész fehérenműit len, chiffon, barchet és flanelben. Ingek, nadrágok, mellénykék, fehér és színes alsó szoknyák. L. pedők, párnák, himzett, szegélyezett és sima ágyleletei, harisnyák, gallérok és kékzok, duxi és crepe mellények és nadrágok. Müncheni importatott tárgyak keresztmíreire, s még mindenféle más czikkeket.

KÜLÖNLEGESSÉG: magyar honi gyártmány néhez damaszt, asztalmenüek és törülközőkben. **Menyasszonyi keletgyék,** 300 frttól feljebb 4000 frtig. Megrendelések legkedvezőbb s legjobban postai utavét mellett eszközölhetnek. Árjegyzékek s minták kívánatra ingyen. A lenneműek valódiságáért kezeskedik a cég.

PEINTURE-BOGAERTS.
Csodálatosan keresztülvitt, nem papírra, hanem közvetlenül festővászonra dolgozott másolatok **Burgers H. J., Seitz, De Block** stb. eredeti festményei után. — Árjegyzékek ingyen és bérmentve küld **HENRI BOGAERTS, BOIS-LA-DUC, HOLLAND.**
Uj!!! Ausztria-Magyarországi koronaherezeg és koronaherezegnőjének arczképe.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Nyelvtanok, szótárak, társalgási kézikönyvek.

- Bizonfy Ferencz.** Angol-magyar és magyar-angol szótár. Angol-magyar rész. 4 frt, félbörkötésben 4 frt 80 kr. Magyar-angol rész 4 frt, félbörkötésben 4 frt 80 kr.
- Coursier E.** Francia és magyar beszélgetések és társalgási kézikönyve. Karády Ignác által. Ötödik kiadás. 1 frt 20 kr. Vásznonba kötve 1 frt 60 kr.
- Gaspey Tamás.** Angol társalgási nyelvtan iskolai és magánhasználatra. A magyar nyelvhez alkalmazva Ransborough Zsigmond. 2 frt 80 kr.
- Karády Ignác.** Első oktatása a francia nyelvnek. Harmadik kiadás 30 kr.
- Mártonffy Frigyes.** Teljes francia és magyar szótár. I. kötet: Francia-magyar rész 4 frt.
- Molá. Uj magyar-francia szótár.** Ha madik kiadás. Irta Babos Kál. 1 frt 60 kr.
- Ollendorff H. G.** Eredeti angol nyelvtan új tanrende. Átdolgozta Egan James. Második kiadás 1 frt.
- Paloczy Lipót.** Francia nyelv és olvasókönyv. A középiskolák alsó osztályai számára. I. rész 1 frt 20 kr.
- Ransborough Zsigmond.** English reading book. Iskolai és magánhasználatra. Magyarózdó szavakkal és kérdésekkel 1 frt 60 kr.
- Key to Gaspey's english conversations-Grammar.** 40 kr.
- Sasváry László.** Francia nyelvtan. Elméleti és gyakorlati tankönyv iskolai és magánhasználatra. Első folyam, második kiadás 60 kr. Második folyam 90 kr.
- Francia olvasókönyv.** Iskolai és magánhasználatra. Első rész 70 kr.
- Petit livre francais.** Francia tankönyv 4-8 éves gyermekek számára 40 kr.
- Schwiedland Frigyes.** Elméleti s gyakorlati francia nyelvtan, iskolák, intézetek számára s magánhasználatra. Harmadik olesó kiadás 80 kr.
- Francia nyelvtan iskolák és magánatanulók számára négy folyamban.** Egyegy folyam ára 80 kr.
- Somogyi Ede.** Olasz társalgási nyelvtan iskolai és magánhasználatra. A Gaspey-Sauer tanmód szerint 2 frt.
- Szépiváry G.** Olasz és magyar beszélgetések kézikönyve. Második kiadás 70 kr.
- Theisz Gyula.** Francia nyelvkönyv. Olvasókönyv, gyakorlókönyv, nyelvtan, szótár. 1 frt 40 kr.
- Tibbaut M. A.** Uj francia-magyar és magyar-francia zsebszótár. Két kötet 1 frt 40 kr.
- A két kötet egy félbörkötésben 3 frt.
- Tipray János.** Gyakorlati francia nyelvtan. Két tanfolyam. Második kiadás. Egy-egy tanfolyam 50 kr.

LENAU MIKLÓS ÉLETE ÉS MŰVEI.

IRTA **Dr. SONNENFELD ZSIGMOND.**
Ára füzve 1 frt 40 kr.

Kávé új aratás

kitünő minőségű, tiszta, erős, illatos, nem festett, pontosan 4½ kilos csomagokban. Szállítá- postán utánvétellel. Au-ztria-Magyarországi m. helyi ségéből. 1 kilonként netto vá- és postabérlémmel. **Gyöngy-Ceylon**, legf. b. 1.98 **Gyöngy-Manilla**, l. v. 1.65 **Ceylon, Prima barna** 1.70 **Ceylon, finom zöld** 1.58 **Mooca, valódi arab** 1.84 **Mooca, afrikai, legfin.** 1.54 **Cuba, uszemű a-zöld** 1.80 **Menado, arany s. legf.** 1.60 **Domingo, válogatott** 1.50 **Java, legfin., vil. zöld** 1.44 **Santos, zamatos, legf.** 1.36 **Rio, zamatos és jó** 1.30 **Jamaica, jóízű** 1.14 **Maiti R. Trieszt.**

A szép BAJUSZ
az ifjú legfőbb díze a bajuszlan nem talál a lényoknál szerelmre. Bajusz nélkül nincsen eskü. A kinek még nincs bajusza, az csak agyonnal rendeljen egy szelencze.

Muscherer hajszamot
Paul Bosse, Frankfurt/Main, Schillerstrasse 12. Baumlini fogja az erelmény. Doboz az egész ausztriai birodalomban bérmentes megküldés mellett 1 Ft 80 Kr. a pénz beküldése vagy utánvétele mellett. A meg küldés várt mentes.

AZ 1844-İK ÉVBEN ALAPITOTT BUTORRAKTÁR
BUDAPESTI 2. ASZTALOS-EGYLET
V., NÁDOR UTCZA 14. SZÁM
ajánlja mindennemű asztalos és kárpitozott butorait. Mint saját szolid készítményei mindenko: jutányos áron s jóállás mellett adtnak el. Elfogad továbbá minden e szakmába vágó megrendeléseket; vidéki rendelésekre legnagyobb figyelem s pontosság fordítatik. 681

1882. okt. 70. sz. Ára 1 frt.
BUDAPESTI SZEMLE
GYULAI PÁL.
TARTALOM:
Deák Ferencz nemzetgazdasági nézetei. Fenyvesi Adolfól. Enea Silvio de Piccolomini mint humanista. (IV.) Pór Antalól.
A két kamarai rendszer. Mailáth Józseftől.
Katoná József ifjúkori drámái. Gyulai Páltól.
A kigyó. Elbeszélés. (I.) Góbi Imréttől.
Statisztikai szemle. — Földes Bélától.
Mussel éjtszakáról. Bánfi Zsigmondtól.
Értesítő: Zelizy Dániel; Debreczen leírása. — Varga Géza: Hajdumegye leírása. — S. Gregorovius Athenais. Heinrich Gusztávtól.
A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80-90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlével változott át, s megjelen évenként tizenkét-szer 120 ivnyi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.
A Budapesti Szemle tájékozní igyekszik a magyar közön-séget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a művelt közön-ség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett az újabb folyamban szélesebb tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságát támogatva.
Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfi-zetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt. félévre 6 frt. Minden egyes füzet külön kapható: ára 1 frt.
Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárosokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.
FRANKLIN-TÁRSULAT, magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárúsnál kapható:

NÉPSZERŰ NEMZETGAZDASÁGTAN.
A FRANCZIA AKADÉMIA ÁLTAL
A LEGELSŐ DIJAL KORONÁZOTT PÁLYAMŰ.
IRTA **BLOCK MÓR.**
A tizedik kiadás után fordított s a nép- és iskolai könyvtárak használatára átdolgozta **DOBÓCZKY LAJOS.**
Ára füzve 40 krajczár o. é.

A Franklin-Társulat magyar irod: intézet kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható: az 1883-ik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

- ugymint:
- ISTVÁN BÁCSI NAPTÁRA.** XXVIII-ik évfolyam. Képekkel. Füzve 50 kr.
 - PROTESTANS UJ KÉPES NAPTÁR.** XXIX. évfolyam. Szerkeszti Dúzs Sándor. Füzve 50 kr.
 - FALUSI GAZDA NAPTÁRA.** XIX. évfolyam. Szerkeszti Sporzon Pál. Füzve 80 kr.
 - LIDÉRCZ-NAPTÁR.** XXII. évfolyam, képekkel; tartalmaz bűnesetek-, csodálatos tünsemények-, tündér-regéket-, vadász es utikalandokat stb. Füzve 60 kr.
 - HONVÉD-NAPTÁR** (együttal katonai naptár), szerkeszti Aldor Imre. XVI-dik évfolyam. Füzve 60 kr.
 - NÉPZÁSLÓ NAPTÁRA.** Szerkeszti Aldor Imre. XV. évfolyam. Képekkel. Füzve 40 kr.
 - KOSSUTH-NAPTÁR.** Szerkeszti Honfi Tihamér. XIII évfolyam. Képekkel. Füzve 40 kr.
 - NEMZETI NAGY KÉPES NAPTÁR.** Teljes tiszti czimtárral. XV. évfolyam. Füzve 1 frt.
 - NÓK NAPTÁRA.** XV. évfolyam. Kép. Füzve 60 kr.
 - SZÉKELY-EGYLETI KÉPES NAPTÁR.** Szerkesztő-bizottság: Bochner Kár., Buzogany Áron, Deák Farkas, Imecs Jákó, Szász Károly, Szilágyi Sándor, Turocz Adolf, II. évfolyam. Füzve 30 kr.
 - BORÁSZATI NAPTÁR.** Szerkeszti Nyári Ferencz. X. évfolyam. Füzve 80 kr.
 - NEVESSÜNK!** Uj humorisztikus naptár. XIV. évfolyam. Képekkel. Füzve 40 kr.
 - HATÁRIDŐ-NAPTÁR,** mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztok, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.
 - A MAGYAR NÉP NAPTÁRA.** Szerkeszti ifj. Tatár Péter. Képekkel XXVIII. évfolyam. Füzve 30 kr.
 - UJ FALI NAPTÁR,** egész iv. 20 kr.
 - Neuer illustrirter VOLKS-KALENDER** für Ungarn und Siebenbürgen. XVIII. Jahrgang. Geheftet 50 kr.
 - WANDKALENDER,** ein ganzer Bogen. 20 kr.

SÜRGÖNY!

SÜRGÖNY! SÜRGÖNY!

Alexandria s Cairo lerombolása!

és az ottan volt telepedett szegény európaiak lemeszár-
lása következtében azok részére készült árukat most
oda szállítani nem lehet, ezeket

végeladás

végezt átvettem és potom áron tudalom.

Mély tisztelettel 693

SCHILLER L. vászón- és divat-nagykereskedő
„a szép menyasszonyhoz” Sz. Fehérvárott.
Vidéki rendelvények a zonnal és lelkiismeretesen telje-
sítettnek. **Csomagolás ingyen.**

Pénzküldésnél postai utalványt kérek használni, zárt
levélben tetem sen több a postadíj.

Leltári kivonat a raktárból.

10000 db téli kis schawl	dbja	—	—10
10000 » utazó schawl	—	—	—60
3500 » 7/8 nygs. téli ázsák, főkendő	—	—	—75
2200 » 7/8 nygs. téli kendő	—	—	—35
3000 » 7/8 nygs. alex. posztó kendő	—	—	—98
10000 » 7/8 lgf. kézi köt. ceph. főköző	—	—	—150
250 vg 7/8 szél. kitiűnő minős. oxford rfc	—	—	—25
235 » 7/8 szél. jó minőségű creton	—	—	—26
150 » 7/8 sz. lf. indig szátén «hazai»	—	—	—36
500 » 7/8 sz. sziléz. kanavász 30 rfs lvg	—	—	7.90
483 » 7/8 sz. nehéz hegyi kanavász	—	—	10.90
560 » 7/8 sz. kit. minős. feh. chiffon	—	—	10.95
270 » 7/8 sz. legneh. creas vászón	—	—	11.50
300 » 7/8 sz. legneh. vászón az	—	—	12.90
150 » 7/8 lgf. hollandi vászón	—	—	18.00
220 » 7/8 lgf. feh. csínyat ányuzást	—	—	15.90
300 » 7/8 sz. lgnh. rumb. kanavász	—	—	15.00
80 » 7/8 szél. 45 rfs irlandi vászón	—	—	11.50
65 » 7/8 sz. 52 rfs schönbergi vász.	—	—	14.90
1/2 text fin. francia batn. zsebk.	—	—	—90
1/2 text tiszt. feh. fél czérna zsebkendő	—	—	—95
1/2 text lgf. szin. szf. zsebk. szin. széllel	—	—	1.65
1/2 text vald. rumb. vászón zsebk.	—	—	2.10
1/2 text legfin. legúj. Stuzer zsebk.	—	—	1.60
1/2 text tiszt. czérna kenyer. ruha «hazai» k.	—	—	2.90
1/2 text lgnh. vald. lenn törülköző	—	—	2.60
1/2 text lgf. fr. damaszt tör.	—	—	3.60
1/2 text lgf. mins. sávoslos szalvéta	—	—	2.95
1/2 text lgf. anglis. dam. szlv.	—	—	3.85
2000 db szines sávoslos abrosz	—	—	—95
1685 » tiszt. fehér sávoslos abrosz	—	—	1.55
650 » lgf. fin. feh. fr. dam. abrosz	—	—	2.20
250 » tiszt. czérna freidenthal sz. abr.	—	—	2.50

Theodo tanár szakállhagymája

legjobb és legbizto-
sabb szer a szakáll-
szép növelésének esz-
közlésére.

Számolatlan vannak, még legmagasabb
rangú férfiak között is, kik szép szakállu-
kat csupán a szernek köszönhetik.
E szer a szakállt hihetetlen gyors-
sággal növeszt, úgy hogy általa még 13
éves ifjak is a legvirágúbb idő alatt teljesszállíthatóak.
Mintek. 1879. szept. 22-án.
Eder Ferenc gyógyszerész urnak Brinnben.
A nem küldött Theodo-féle szakállhagyma kitűnőnek bizonyult, míg közö-
netem mellett eszemtel tudomásra adok.
Mintek. 1879. szept. 22-án.
Óprenda József.
Főrt József urnak Prágában.
Szeres köszönetet a szakállhagymáért; nagyon ónak találtott. Min-
denkin a legjobb lélekkel ajánlhatom.
Schwarzbach, 1875. febr. 25-én.
Hirt Károly s. k. építési vállalkozó.
Főrt József gyógyszerész urnak Prágában.
A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyheti használa-
tán órommel látom régi óhajaimomat teljesedébe ment. Kérem ónt ab-
Teachen, 1879. május 23-án. Gindra Vencel, úr.
Vald. minőségben Budapestben csak Tórk József ur gyógyszerárban,
király utca kapható; Pásonyban Pistorj Fehélné, Mihálykapu; Temesváron
Larany Istvánál. Egy csomag ára 2 frt 10 kr. 6251

Vadász sport-czikkek.

36 minőségű belső Lefauchaux vadász-egyver
vald. Ruban-csövél 23, 28, 30 frt. Da-musk-csövél 31, 40,
50, 75 frt. Lancaster-egyver 35, 40, 45 frt. Da-musk-
csövél 50, 60-90 frt. **Uj híromesővíz Lancaster-
egyver**, egy köte vonó cső golyóra, egyszerű kezelési módja
és könnyű súlyá végett kedvelt, golyóútvonal 130 frt. Egyesüv
Lefauchaux női egyver 31 frt. Ismétli (Repetier) golyós-egyver
nagy vadakra 52 frt. Csőfégyver 6.50, 7.50. Kétsővíz kapszli-
művesemmel belőveltek. Ha bárm. oknál fogva nem felelne az meg,
14 nap alatt kicserélem, vagy értékét megteritem. Bistos Lefauchaux

Töltények
16-os 12-5s
10-os 12-5s
Lancaster barra 1.50, 1.50. Lancaster barra 1.50, 1.50 100 drb.
200 drb. 1.80, 1.80. rold 1.80, 2.10 » »
Vagy vadakra Lefauchaux va-ri Lancaster-töltényekbe 5-ös golyó, doboza 70 kr.
Lőportárak biztonságú ketős szárral 1/2-3 kilóra 2.80-7 frt. Töltényfűző
200 drb. 33 kr. Fagybuzba mártott fűzős 1 doboz 1 frt. Tölténykiszáraték 1.50,
1.80. Tölténybecavaró 3.40-4 frt. Gyutasz-belléltető 55 kr., 2.40-4. Por-mérték
30 kr., csőtisztító vessző szterefóháló 1.10. Tisztítószerek dró, sórt, szivacsból
35 kr. Fegyverrelő 50 kr. Fegyverszárj — 80, 1, 2. Fegyverszárj 4.50, 8, 10 frt.
Kemény fegyverszárjny 2 frt. **Vadász-táskák** vízhatlan, felmező csigárrin-
csőből 3.50-7 frt. borítóbőrrel 4.50, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörvök 1.50, 2 frt. Kutyavészőrnőző
30 kr., 1.50-3.50. Ujvárosi agyász-ostor 4, 6, 8 frt. **Vadász-kürtök és
jeladó-sípok** 60 kr., 1, 2, 4, 12 frt. **Vadász-logókat** fűző, fogoly, kécsa,
palomb, róka, nyúl, és szarvas és más vadak használt jeladó-sípok 60, 80 kr.
rt 1, 1.50. Aczró rótafogó 2.60. Hajtővadászhoz erős hancz kelepcel 1.50.
Vadász-zsebk. bot gyanút használatok, 4.20, 6, 7.50, 10 frt. **Vadász-za-
radású**, lábszárvédő rés vízhatlan kelme és bőrből 4.50-7.50. Vadász rapló
apka 1, 1.80. Vadász kulacsok 1, 1.50, 2 frt. pohár 2, 3, 5 frt. Berendezés
pisztolyok 3, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44,
46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94,
96, 98, 100. **Vadász-kezes** 2.50-4 frt. Vadász-török 2.50-4 frt. Szarvas-
golyó nagy kések 12-18 frt. **Mulatásúknak** Flobers-puska nem durranó,
50-200 drb. töltényre 6, 8, 12 frt. Kutyavészőrnőző és létezők 70 kr., 4 frt.
Kutyavészőrnőző 1.40, 2.50 Kutyavészőrnőző nyakörv